

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Pedagogická fakulta
Katedra pedagogiky a psychologie

Bakalářská práce

Obsah předškolního vzdělávání v ŠVP PV

The content of preschool education in the SEP PV

Vypracovala: Lucie Niebauerová
Vedoucí práce: Mgr. Eva Svobodová
České Budějovice 2015

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně, pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury. Dále prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě, elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdání textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce.

Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

Poděkování

Chtěla bych tímto poděkovat především mé vedoucí bakalářské práce Mgr. Svobodové Evě za její nápady, rady, připomínky a hlavně za trpělivost při tvorbě této práce.

Dále bych ráda poděkovala své rodině za oporu po celou dobu studia.

ABSTRAKT

Obsah a formy předškolního vzdělávání v ŠVP PV

Ve své bakalářské práci se zabývám vývojem obsahu předškolního vzdělávání v kontextu vzdělávání předškolních dětí v českých zemích od doby J.A. Komenského až po současnost.

V teoretické části se zaměřím na vývoj obsahu předškolního vzdělávání od J. A. Komenského až po současný Rámcový program pro předškolní vzdělávání.

V praktické části se zaměřím na obsahovou část Školního vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání. Popíšu různé činnosti (například pohybové hry, básně, říkanky, písně, pohádky), které jsou rozdělené do devíti integrovaných celků. Činnosti popsané v bakalářské práci jsem vyzkoušela s dětmi, během mé praxe na Vysoké škole v Českých Budějovicích a v místě bydliště, v Sepekově.

Klíčová slova: Obsah předškolního vzdělávání, roční období, vhodné činnosti, Rámcový vzdělávací program

ABSTRACT

Content and forms of pre - school education in the School Education programme

My final work deals with the development of content of the pre – school education in the connection of education of pre – school children in the Czech lands from the period of J. A. Komenský until today.

The theoretical part is aimed to the development of content of pre – school education from the period of J. A. Komenský until the current Framework Education Programme for Pre – school education.

The practical part focuses on the content of School Educational programme for pre – school education. Some different activities will be described in this part, e.g: sport and active games, poems, rhymes, songs, stories and fairy-tales, which are divided into nine integrated units.

I tried these activities with children during my practise at the university in České Budějovice and also in Sepekov, in a place, where I live.

Key words: content of the pre – school education, seasons, appropriate activities, Framework Education Programme

OBSAH BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

ÚVOD.....	9
I. TEORETICKÁ ČÁST:	
1. OBSAH A FORMY PŘEDŠKOLNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ A RÁMCOVÝ VZDĚLÁVACÍ PEOGRAM PRO PŘEDŠKOLNÍ VZDĚLÁVÁNÍ.....	10
1.1 Kurikulum.....	10
1.2 Jan Průcha a kurikulum.....	10
1.3 Obecná charakteristika ŠVP.....	11
2. JAN AMOS KOMENSKÝ A PŘEDŠKOLNÍ VZDĚLÁVÁNÍ.....	12
2.1 Cíl výchovy v pojetí Komenského.....	12
2.2 Obsah výchovy dle Komenského.....	13
2.3 Komenského poselství rodičům dnes.....	13
2.4 Násilí ve výchově.....	14
3. OBSAH VZDĚLÁVÁNÍ V POJETÍ PRVNÍCH PŘEDŠKOLNÍCH INSTITUCÍ.....	14
3.1 Frobelovy dárky.....	15
3.2 Marie Montessoriová.....	15
3.3 Barbora Ledvinková.....	16
3.4 Božena Studničková.....	16
3.5 Ida Jarníková.....	16
4. PŘEDŠKOLNÍ V. VE VZDĚLÁVACÍCH DOKUMENTECH V LETECH 1945-1989.....	16
4.1 Prozatimní pracovní program pro mateřské školy.....	16
4.2 Pracovní program pro mateřské školy.....	17
4.3 Rok 1948-1949.....	17
4.4 Organizace předškolních institucí.....	18
4.5 Rok 1953-1955.....	18

4.6 Vývoj od konce šedesátých let.....	18
5. PROJEKTY ŠKOLSKÉ REFORMY PO ROCE 1989.....	19
5.1 RVP PV.....	19
5.2 Obsah a formy předškolního vzdělávání.....	19
5.3 Charakteristika předškolního vzdělávání.....	19
5.4 Cíle předškolního vzdělávání.....	20
5.4.1 Klíčové kompetence.....	20
5.5 Vzdělávací obsah v RVP PV.....	21
5.6 Organizační formy předškolního vzdělávání v mateřské škole.....	21
5.6.1 Volná hra.....	22
5.6.2 Řízená činnost.....	22
5.6.3 Stravování.....	22
5.6.4 Odpočinek a hygiena.....	22
5.6.5 Pobyt venku.....	23
5.6.6 Rituály.....	23
5.6.7 Cvičení.....	23
5.6.8 Kroužky.....	24
5.6.9 Nepravidelné činnosti.....	24
II. PRAKTICKÁ ČÁST.....	25
6. ROK V MATEŘSKÉ ŠKOLE ROZDĚLENÝ, PODLE PŘÍRODNÍCH JEVŮ.....	26
6.1 Čas babího léta.....	26
6.2 Čas padajícího listí.....	30
6.3 Čas prvních vloček.....	35
6.4 Čas dlouhých nocí.....	38
6.5 Čas zimních radovánek.....	44
6.6 Čas masek a převleků.....	48

6.7 Čas rašení a rození.....	52
6.8 Čas čarodějnic májových koťat.....	55
6.9 Čas vítání a loučení.....	59
7. ZÁVĚR.....	62
8. SEZNAM POUŽITÉ A CITOVANÉ LITERATURY.....	64

PŘÍLOHY

1. CO POVAŽUJÍ UČITELKY V MATEŘSKÉ ŠKOLE ZA STĚŽEJNÍ PŘI TVORBĚ OBSAHU V V JEJICH TŘÍDĚ?.....	66
1.1 Zdravá MŠ U Pramene.....	66
1.1.1 První paní učitelka.....	66
1.1.2 Druhá paní učitelka.....	66
1.1.3 Třetí paní učitelka.....	67
1.1.4 Čtvrtá paní učitelka.....	67
2. TEXTY BÁSNÍČEK PRO TŘÍDNÍ VZDĚLÁVACÍ PROGRAM.....	68
2.1 Čas babího léta.....	68
2.2 Čas padajícího listí.....	69
2.3 Čas prvních vloček.....	71
2.4 Čas dlouhých nocí.....	72
2.5 Čas zimních radovánek.....	74
2.6 Čas masek a převleků.....	76
2.7 Čas rašení a rození.....	78
2.8 Čas čarodějnic a májových koťat.....	80
2.9 Čas vítání a loučení.....	81
3. ČTRNÁCTIDENNÍ ŘÍZENÁ PRAXE, REALIZACE, PLÁN A EVALUACE.....	84

ÚVOD

Téma mé práce „Obsah a formy předškolního vzdělávání v ŠVP PV“ jsem si vybrala proto, protože předškolní vzdělávání považuji za jedno z nejdůležitějších vzdělávání vůbec. Dítě se učí adaptovat na nové prostředí, být empatické, vytvářet vztahy mezi svými vrstevníky a paní učitelkou. Paní učitelka by měla umět si postavit pro své děti takový obsah vzdělávání, který by je bavil a zajímal a zároveň rozvíjel ve všech oblastech, které popisuje Rámcový vzdělávací program. V rámci této své práce bych se chtěla poučit, jak byl vytvářen obsah předškolního vzdělávání v historii a zároveň si vyzkoušet připravit návrh na celoroční obsah vzdělávání pro třídu MŠ.

V teoretické části se zaměřím na vývoj obsahu předškolního vzdělávání, kde bych ráda vyzdvihla především práci J. A. Komenského. Teoretickou část ukončím popisem toho, jak důležitý je pro nás Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání a proč.

V praktické části vytvořím vzdělávací obsah formou plánu činností a popíšu některé činnosti, které jsem sama vyzkoušela s dětmi v předškolním věku. Praxi jsem vykonávala v místě bydliště, v Sepekově, dále v Třeboni a v Českých Budějovicích.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1. OBSAH A FORMY PŘEDŠKOLNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ A RÁMCOVÝ PROGRAM PRO PŘEDŠKOLNÍ VZDĚLÁVÁNÍ

Obsah a formy předškolního vzdělávání jsou zahrnuty v kurikulu školy a zásady pro jejich tvorbu jsou v současné době určovány centrálně kurikulární politikou státu vyjádřenou v legislativních dokumentech jako jsou např. Národní vzdělávací plán (rok...) a Rámcové vzdělávací programy. Pro mateřskou školu je závazným dokumentem Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání platný od roku 2004.

1.1 Kurikulum

Dle Opravilové a Gebhartové (2011) byl tento pojem ve spojení s výchovou a vzděláváním do konce osmdesátých let téměř neznámý a jeho původní latinská podoba curriculum i přepis na kurikulum dodnes mnohým příliš neříká. Slovo pochází z latinského currere (běžet) a v podobě curriculum je jeho původní význam běh, ale také závodistiště, a dokonce i závodní vozík. Vyjdeme-li z těchto významů, můžeme soudit, že vyjadřuje pohyb určitým směrem, po určité cestě k určitému cíli. Vyjadřuje pohyb, který je podmiňován zvnějšku – např. určením směru, délky trasy, povrchem tratě, a jednak z vnitřku tím, co do pohybu vkládá běžec sám – např. míru soustředění, množství energie, snahu o kvalitu výkonu. V pedagogickém smyslu pak kurikulum můžeme chápat obdobně jak pohyb, který doprovází vývoj dítěte.

1.2 Jan Průcha a kurikulum

Průcha (2005) uvádí kurikulum v české verzi (Evropský pedagogický tezaurus, 1993), který byl vypracován odborníky z řady zemí a schválen Komisí Evropského společenství a Rady Evropy.

Následně uvedu několik definicí: DEF (definice)

DEF (23): Seznam vyučovacích předmětů a jejich časové dotace pro pravidelné vyučování na daném typu vzdělávací instituce (Evropský pedagogický tezaurus, 1993, s.

71)

Podle britského pedagogického slovníku Dictionary of education (Lawton a Gordon, 1993), jenž by měl být pro tento účel nejkompletnější, je termín curriculum definován takto (s. 66):

DEF (24): (1) Kurikulum v užším vymezení znamená program výuky.

(2) Kurikulum v širším vymezení znamená veškeré učení, jež probíhá ve škole nebo v jiných institucích, a to jak plánované, tak neplánované učení.

(3) V posledních letech je kurikulum vymezováno jako výběr z kultury společnosti a kurikulum je tvořeno v procesu kulturní analýzy.

V české pedagogice byla publikována o teorii kurikula samostatná monografie (E. Walterová, 1994), v níž jsou vyjmenovány některé další definice kurikula, avšak "česká definice" tohoto pojmu není jednoznačně vyjádřena. Zdá se, že autorka zastává spíše širší pojetí, jež je formulováno jako jeden z významů tohoto pojmu v Pedagogickém slovníku (Průcha, Walterová a Mareš, 2001, s. 110):

DEF (26): Kurikulum – obsah veškeré zkušenosti, kterou žáci získávají ve škole a v činnostech ke škole se vztahujících, její plánování a hodnocení.

1.3 Obecná charakteristika ŠVP

Dle Šikulové a kol. (2006) je školní vzdělávací program povinný základní pedagogický dokument školy, který je stanoven školským zákonem (povinnost od 1. 9. 2007) a musí být v souladu s RVP PV.

Výzkumný ústav pedagogický vydal jako metodickou pomůcku Manuál k přípravě školního (třídního) vzdělávacího programu mateřské školy (2005), podle kterého školy mohou, ale také nemusí vytvářet svůj ŠVP. Podle manuálu a RVP PV (2004) jsou kapitoly volně upraveny. Hlavní smysl by měl mít ŠVP pro mateřskou školu. Měl by být materiálem, který by jasně vyjadřoval směr činnosti školy (vycházel ze strategického plánu školy) a který by formuloval pravidla práce pro všechny pedagogické pracovníky. Vystihuje tedy to, co by mělo být společné pro celou mateřskou školu, pro všechny třídy. Pro pracovníky školy je dokumentem závazným a měl by být veřejně přístupný. Svobodová (2007) klade důraz na obsah předškolního vzdělávání, který budeme dětem připravovat ve školních a třídních programech a spolu s nimi realizovat. Měl by být

pojat v duchu humaním, prosociálním, ekologickém a enviromentálním. Směr, cíle a klíčové kompetence, které budeme naplňovat, nám určuje RVP PV v kapitole 4. a 5.

Snahou autorů RVP PV bylo předložit pedagogické veřejnosti vnitřně propojený celek, který odpovídá specifikám předškolního vzdělávání. Vzdělávací obsah v RVP PV je uspořádán do pěti oblastí.

1. Dítě a jeho tělo
2. Dítě a ten druhý
3. Dítě a společnost
4. Dítě a jeho psychika
5. Dítě a svět

2. J. A. Komenský a předškolní vzdělávání

Šmelová (2008) uvádí, že první ucelený spis zabývající se výchovou dětí předškolního věku, představuje práce J. A. Komenského (1592-1670) známá v celém světě pod názvem Informatorium školy mateřské. Prostřednictvím Informatoria udílel Komenský rady rodičům, jak pečovat o své děti. Jako první zpracoval obsah předškolní výchovy a vymezil období předškolního věku. Komenský upozorňoval, že dítě v tomto období vyžaduje dostatek individuální péče, varoval rodiče před škodlivostí přetěžování dítěte.

Zabýval se také otázkou zralosti. Dítě má školní docházku nastoupit, až je pro školu způsobilé. Ukazatelem měla být rozumová vyspělost, schopnost komunikace, chápání otázek a schopnost na ně odpovídat. Jako vhodný věk nástupu dítěte do školy stanovil Komenský šestý rok života dítěte. Vysoce hodnotil význam hry, jejímž prostřednictvím mělo být dítě všestranně rozvíjeno.

2.1 Cíl výchovy v pojetí Komenského

Dle Šmelové (2008) za základní kategorii považoval Komenský cíl, který tvořil součást obecného výchovného cíle, a to ve smyslu individuálním a sociálním. Výchovou měl být zajištěný správný rozvoj dítěte, ve snaze dosáhnout životní moudrosti, stát se prospěšným celé společnosti.

Přípravu na tomto světě stanovil do tří stupňů:

- poznat sebe a svět (vzdělání rozumové, ve smyslu poznávání věcí, lidské dovednosti a jazyků),

- ovládnout sebe (ctnost),
- povznést se k bohu (zbožnost).

2.2 Obsah výchovy dle Komenského

Šmelová (2008) upozorňuje na to, že J. A. Komenský rozpracoval obsah do pěti výchovných složek, a to ve vědách, umění, jazycích, mravech a náboženství. V Informatoriu školy mateřské neopomenul péči o zdraví a tělesný vývoj. V Pampedii dokonce uvedl dvanáct složek výchovy. Na významu u Komenského nabýval sociální aspekt související s mezilidskými vztahy a s nalezením správného místa ve společnosti. Uvedené složky dal do souvislosti s jednotlivými školami života (škola narození, dětství, chlapectví, jinošství, moudrosti, mužnosti a stáří).

Komenského dílo bylo dílo dokončené v roce 1632. K objevení díla došlo v Lešně, psal se rok 1856. O první vydání má zásluhu Antonín Gindely pro České museum r. 1858. (kdo?1992)

2.3 Komenského poselství rodičům dnes

Z celého textu Informatoria je patrné Komenského úsilí založit výchovu dítěte na znalosti jeho "přirozeného" vývoje, vývoje tělesného i duševního. Přirozeným vývojem Komenský rozumí vývoj z vnitřních vloh s cílem jejich plného harmonického rozvíjení bez násilného zasahování zvnějška. Vychovatel se má proto bránit pokušení utvářet dítě podle svého vlastního obrazu bez zřetele na jeho individualitu a vývojové možnosti. V době Komenského, kdy se na dítě pohlíželo spíše jako na malého (nedokonalého) dospělého, to bylo něco zcela neobvyklého.

"Přirozená" výchova musí tedy podle Komenského probíhat citlivě. Zvláště v prvním roce je podle Komenského důležité respektovat přirozený vývoj bez jeho násilného urychlování a manipulování.

Současné pojetí předškolního vzdělávání klade důraz na sociální hru. Podle Komenského hra "v prvním roku slouží se jim k veselosti kolíbáním, neb konoušením, zpíváním aneb halekáním". V druhém, třetím, čtvrtém roku a dále jakýmkoli snimi ... žertováním, hraním, běháním, honěním se, muziky posloucháním, na něco libého se díváním apod".

Dnes klademe stále větší důraz na to, aby se potřeby dítěte uspokojovaly individuálně: důkazem je třeba přístup na porodnicích, kde je dítě s matkou na společném pokoji hned po narození. Matka je pak může kojit tak, jak se o to dítě samo hlásí. Komenský tedy dobře ví, že matka má mít schopnost vcítění a porozumění pro skutečné potřeby dítěte. Doporučuje pomoci dítěti, aby pozvolna zvykalo určitému řádu. Když tedy Komenský žádá respektování "přirozených" potřeb dítěte, odmítá tím krajně autoritativní výchovu, kdy vychovatel diktuje dítěti, co má dělat, bez zřetele na jeho potřeby, ale současně – nesouhlasí ani s nadměrně povolnou výchovou, kdy by si dítě mohlo z rozmaru dělat, co se mu líbí.

Komenský také zdůrazňoval, že nelze jen čekat na přirozeně probíhající dozrávání, ale že je nutno dítě na školu včas a vhodným způsobem připravovat.

(Komenský, 1992)

2.4 Násilí ve výchově

Dle Komenského (1992) je na rodičích, aby své děti pilně cvičili v poslušnosti, a žádá, aby je naučili lomit svou vůli a podrobiti se cizí vůli. Je velký odpůrce násilí ve výchově. Jak to jde dohromady? Z hlediska současné psychologie se můžeme domnívat, že Komenský v Informatoriu pojednává o mravní výchově dětí útlého věku, kdy i podle Jeana Piageta (2001) je morálka ještě heteronomní, tj. mravní jednání a hodnocení je vázáno na autoritu dospělého. Teprve později dospívá dítě do stadia "autonomní" či "principální" morálky, kdy se už jedinec řídí zevnitřními mravními principy. A to Komenský zdůrazňuje, neboť poslušnost není pro něho cílem samo o sobě, avšak "základem potom velikých cností bude".

3. Obsah vzdělávání v pojetí prvních předškolních institucí

Šmelová (2008) uvádí, že výchovný program první české mateřské školy u sv. Jakuba (1869) vycházel ze tří koncepcí, a to z koncepce J. V. Svobody, koncepce francouzských školek a koncepce F. W. Frobela.

Ze Svobodova systému byly čerpány zejména prvky trivia, tělocviku, kreslení a her, s důrazem na všestranný rozvoj dítěte. Jeho jméno je spojeno se vznikem první opatrovny na Hrádku v Praze (1832), byl pověřený jejím vedením. Pro potřeby české opatrovny zpracoval ucelený výchovný program. Po vzoru francouzských předškolních

institucí přebírala mateřská školka zejména metody a formy práce, jejichž základ spočíval v hromadném vyučování. Přejata byla podrobně zpracovaná mravní a náboženská výchova s důrazem na pozitivní vztah dítěte a pěstounky. Frobel se stal inspirací zejména v oblasti ručních zaměstnání, řízení pohybových her a organizace práce na zahradě.

Obsah předškolní výchovy byl do roku 1872 zaměřený zejména na rozvoj rozumové stránky. Na úkor trivia postupně přibývala morálně náboženská výuka. Vydáním Ministerského výnosu (1872) byla výuka trivia v předškolních zařízeních zakázána.

3.1 Frobelovy dárky

Dle Opravilové a Gebhartové (2011) byly v řadě pedagogických systémů vypracovány závazné podmínky pro řízení herní činnosti. Například v první polovině devatenáctého století to byly tzv. Frobelovy dárky.

Dárky představují soubor herních podnětů (míč, koule, krychle, válec), přizpůsobený věku dítěte, sestavený do systému didaktických úkolů, které dítě postupně zvládá. Každý dárek, který je dítěti předložen, představuje krok k získání nového poznatku nebo dovednosti. Frobel vybírá jako hračky předměty, které mají určité vlastnosti a jsou z hlediska výchovného cíle významné. Prvním dárkem Frobelova souboru je malý barevný míč.

3.2 Marie Montessoriová

Na počátku dvacátého století vzniká tzv. Autodidaktický materiál Marie Montessoriové (Opravilová, Gebhartová 2011), který činnost dítěte strukturuje promyšleným postupem a pravidly. I tento materiál se stal jednou z inspirací pro tvorbu vzdělávacího obsahu v českých mateřských školách.

M. Montessoriová zdůrazňuje nutnost vytvářet příležitosti k rozvoji dítěte ve speciálně připraveném prostředí. Vychází z postupu od jednoduchého ke složitějšímu a je přesvědčena, že každý z lidských smyslů se vyvíjí odlišně, a proto i cvičení musí být izolovaná.

3.3 Barbora Ledvinková

Šmelová (2008) uvádí, že se otázkami teorie i praxe předškolní výchovy zabývala Barbora Ledvinková (1840-1922), učitelka první mateřské školy (v Praze u sv. Jakuba). Zasloužila se o vydání překladu díla M. Pape-Carpentierové s názvem Rady – první pracovna dítěte. Vydala nástin vývoje opatroven, školek a mateřských škol a soubor metodických statí Škola mateřská.

3.4 Božena Studničková

Dle Šmelové (2008) Studničková (1849-1934) vydala pro mateřské školy sbírky her, písní, básniček, pohádek a povídek pod názvem Úvahy a ukázky metodické práce v oboru škol mateřských a Pěstounkám škol mateřských.

3.5 Ida Jarníková

Šmelová (2008) klade důraz na to, že svůj návrh na reformu mateřské školy předložila Ida Jarníková (1879-1965) pod názvem Index pomůcek pro mateřské školy a nejnižší třídy škol obecných. Zpracovala vzdělávací obsah pro mateřskou školu a první třídy školy obecné. Obsah pro mateřskou školu členila na základě věcného hlediska do čtyř oblastí: první oblast se zabývala člověkem, druhý zvířaty, třetí rostlinami. Čtvrtou oblast nazvala "Různé", zde zařadila poznatky o životě v rodině, časové a prostorové představy, dopravní prostředky, stavby, roční období, nářadí, život na vesnici a ve městě apod.

4. PŘEDŠKOLNÍ VÝCHOVA VE VZDĚLÁVACÍCH DOKUMENTECH V LETECH 1945-1989

Dle Evy Šmelové (2008) léta 1945-1948 byla obdobím intenzivního rozvoje mateřských škol. V roce 1945 bylo v českých zemích 921 a na Slovensku 209 mateřských škol. Do roku 1948 se jejich počet v Česku zvýšil čtyřikrát a na Slovensku dokonce pětkrát.

4.1 Prozatímní pracovní program pro mateřské školy

Šmelová (2008) uvádí, že byl 5. dubna 1945 v Košicích oficiálně vyhlášený program první vlády Národní fronty, který obsahoval požadavek věnovat zvláštní péči mateřským

školám. Ministerstvo školství vydalo v roce 1945 prozatímní pracovní program pro mateřské školy, jehož východiskem byly osnovy z roku 1938, to znamená, že vycházel z reformních myšlenek 1. republiky. Dokument byl první celostátní směrnicí pro výchovnou práci s dětmi v předškolních zařízeních. V tomto roce byl také vydán spis Jarmily Šukalové *Mateřská škola*. Autorka učitelkám nabídla náměty pro práci s dětmi.

4.2 Pracovní program pro mateřské školy

Dle Evy Šmelové (2008) v roce 1948 byl vydán Pracovní program pro mateřské školy, který napomohl k částečnému usměrnění a systematickosti výchovné práce. "Cílem výchovy bylo formovat a vychovávat dítě v uvědomělého občana oddaného socialismu".

Učitelky mateřských škol považovaly za pozitivní, že program neopomíjel žádnou z výchovných složek, počítal se všemi běžnými dětskými zaměstnáními, přesto se nejevil jako postačující vodítko, což vyplývá z následujícího hodnocení tehdejší práce mateřských škol: *"Učitelky neplánovaly, nestanovovaly si úkoly, nevšímal si celkové úrovně dětí."*

4.3 Rok 1948 – 1949

Opravilová a Gebhartová (2011) uvádějí, že od roku 1948/49 vstupuje v platnost Pracovní program mateřských škol, který už odpovídá úpravě jednotného školství, orientuje se na zkušenosti sovětské pedagogiky a podřizuje se celospolečenským hlediskům. Podle tohoto programu mateřské školy "vychovávají národně a politicky uvědomělé občany lidově demokratického státu, statečné obránce vlasti a oddané zastánce pracujícího lidu a socialismu." (Pracovní program pro mateřské školy. Věstník ministerstva školství a osvěty, roč. IV/1948, sešit 14a.)

Toto ještě stručné kurikulum poskytovalo pro práci učitelky určitý prostor při volbě prostředků. Postupně začínají předkládaná kurikula, vesměs z dílny Výzkumného ústavu pedagogického v Praze, nabývat na rozsahu, objemu a závaznosti. Práci učitelky "usměrňují" jednotnými, podrobnými metodickými pokyny. S krátkými odstupy vzniká celá řada těchto normativních kurikulárních dokumentů.

4.4 Organizace předškolních institucí

Dle Rýdla a Šmelové (2012) hned po osvobození země bylo nejdůležitějším úkolem v oblasti předškolní péče obnovení mateřských škol, která byla v průběhu války ztenčena na jednu třetinu předválečného stavu. Až do roku 1948 nadále existovala zařízení veřejná (státní) a soukromá.

V roce 1948 byl vydán komunisty dlouho připravovaný Zákon o jednotné škole, ve kterém byly definovány také úkoly a cíle pro předškolní výchovu. Všechny instituce předškolní výchovy byly zestátněny a mateřské školy se staly prvním článkem a zároveň i organickou součástí jednotně navržené školské soustavy. Předškolní výchova byla sjednocena nejen v cílech, ale i v obsazích a organizaci a byla přístupná bezplatně jako služba pracujícím ženám.

4.5 Rok 1953 - 1955

Opravilové a Gebhartová (2011) uvádějí, že vycházejí v roce 1953 závazné Prozatímní osnovy pro mateřské školy (36 stran). Po nich následují Osnovy mateřské školy z roku 1955 (105 stran), které již jednotlivým věkovým skupinám přímo vymezují čas pro povinná hromadná zaměstnání ve formě předškolního vyučování.

4.6 Vývoj od konce šedesátých let

Rýdl a Šmelová (2012) uvádějí, že se objevuje výrazná tendence "modernizovat" obsah primárního vzdělávání, to znamená přizpůsobit učivo stavu vědeckého poznání. Úsilí o modernizaci obsahu učiva vyústilo v tzv. Novou koncepci, která byla založena na teorii rozvíjejícího vyučování a principu akcelerace dětského vývoje. Projekt reformy primárního vzdělávání byl experimentálně ověřován od roku 1972, od roku 1984 byl uzákoněn. Dokumentem této doby je Program výchovné práce pro jesle a mateřské školy, (1978), ve kterém je obsah vzdělávání rozdělen do jednotlivých výchov období jako ve škole do předmětů a tento byl doplněn v roce 1976 časově tematickými plány, ve kterých bylo přesně určeno, v kterém časovém období se mají učitelky zabývat jakými cíli a jakým způsobem je naplňovat. Tato forma vzdělávání vedla k porovnávání dětí a upevnila kolektivistický způsob vzdělávání.

5. PROJEKTY ŠKOLSKÉ REFORMY PO ROCE 1989

Dle Rýdla a Šmelové (2012) již první projekty školské reformy na začátku devadesátých let minulého století formulovaly nutnost změny paradigmatu vzdělávání, požadavek vnitřní reformy školy založené na zásadní proměně v pojetí vyučování. Také další dokumenty vzdělávací politiky (např. Kvalita a odpovědnost z roku 1994 a zejména Bílá kniha z roku 2001) a kurikulární materiály (Standart základního vzdělávání z roku 1995, vzdělávací programy v letech 1996-1997 a zejména Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání v letech 2001-2004) deklarovaly (byť v různé míře) potřebu překonat tradiční pojetí školy a vyučování a nahradit ho novým pojetím vyučování a učení v širším kontextu vnitřní reformy české školy.

5.1 RVP PV

RVP PV (2004) vznikl ve spolupráci se zástupci alternativních programů pod vedením Výzkumného ústavu pedagogického v Praze, který byl podpořen širokou diskusí a veřejnosti byl předložen v květnu roku 2001. Jeho prostřednictvím stát stanovuje cíle, obsah a podmínky předškolního vzdělávání a mění jeho dokumentaci. (Bečvářová, 2003)

RVP PV předpokládá vytvoření vlastního školního vzdělávacího programu (dále jen ŠVP) podle specifických podmínek a možností každé mateřské školy. Pedagogická autonomie škol a pedagogů klade vyšší nároky na odborné kompetence pedagoga (projektovat, hodnotit, evaluovat, analyzovat a vykonávat další odborné činnosti) a vyžaduje i jeho vyšší odpovědnost.

5.2 Obsah a formy předškolního vzdělávání

Autorkou knihy je Mgr. Eva Svobodová (2007), která mne touto publikací velice inspirovala.

5.3 Charakteristika předškolního vzdělávání

Svobodová (2007) uvádí, že institucionální vzdělávání je specifický druh lidské činnosti, ve kterém dochází k interakci dětí (žáků, studentů či dospělých) a pedagogů, za účelem směřování k určitému cíli (tedy k osvojení si vědomostí, dovedností či návyků a

vytváření postojů).

Za předškolní vzdělávání považujeme vzdělávání probíhající v mateřské škole. Předškolní vzdělávání je výjimečné především věkovými zvláštnostmi dítěte předškolního věku, od kterých by se měla odvíjet veškerá interakce učitele a dítěte

5.4 Cíle předškolního vzdělávání

Dle Evy Svobodové (2007) by pro dítě v mateřské škole mělo být vzdělávání činností přirozenou, ale pro pedagoga by mělo být za všech okolností činností cílevědomou.

RVP PV (2004) pracuje se čtyřmi cílovými kategoriemi: stanovuje cíle v podobě záměrů a výstupů, a to nejprve v úrovni obecné a následně pak v úrovni oblastní. Konkrétně se jedná o tyto kategorie:

- rámcové cíle (vyjadřující univerzální záměry předškolního vzdělávání)
- klíčové kompetence
- dílčí cíle (vyjadřují konkrétní záměry)
- dílčí výstupy (dílní poznatky, dovednosti, postoje a hodnoty, které dílčím cílům odpovídají)
- konkretizované očekávané výstupy

5.4.1 Klíčové kompetence

Dle RVP PV (2004) klíčové kompetence reprezentují v současném vzdělávání cílovou kategorii, vyjádřenou v podobě výstupů. V kulikulárních dokumentech jsou obecně formulovány jako soubory předpokládaných vědomostí, dovedností, schopností, postojů a hodnot důležitých pro osobní rozvoj a uplatnění každého jedince.

Pro etapu předškolního vzdělávání jsou za klíčové kompetence považovány tyto kompetence:

1. kompetence k učení
2. kompetence k řešení problémů
3. kompetence komunikativní
4. kompetence sociální a personální
5. kompetence činnostní a občanské

5.5 Vzdělávací obsah v RVP PV

RVP PV (2004) uvádí, že v oblasti Dítě a jeho tělo záměrem vzdělávacího úsilí pedagoga v oblasti biologické je stimulovat a podporovat růst a neurosvalový vývoj dítěte, podporovat jeho fyzickou pohodu, zlepšovat jeho tělesnou zdatnost i pohybovou a zdravotní kulturu, podporovat rozvoj jeho pohybových i manipulačních dovedností, učit je sebeobslužným dovednostem a vést je k zdravým životním návykům.

V oblasti Dítě a jeho psychika RVP PV (2004) uvádí, že záměrem vzdělávacího úsilí pedagoga v oblasti psychologické je podporovat duševní pohodu, psychickou zdatnost a odolnost dítěte, rozvoj jeho intelektu, řeči a jazyka, poznávacích procesů a funkcí, jeho citů a vůle, stejně tak i jeho sebepojetí a sebenahlížení, jeho kreativity a sebevyjádření, stimulovat osvojování a rozvoj jeho vzdělávacích dovedností a povzbuzovat je v dalším rozvoji, poznávání a učení.

V oblasti Dítě a ten druhý RVP PV (2004) uvádí, že záměrem vzdělávacího úsilí pedagoga v interpersonální oblasti je podporovat utváření vztahů dítěte k jinému dítěti či dospělému, posilovat, kultivovat a obohacovat jejich vzájemnou komunikaci a zajišťovat pohodu těchto vztahů.

V oblasti Dítě a společnost RVP PV (2004) uvádí, že záměrem vzdělávacího úsilí pedagoga v oblasti sociálně – kulturní je uvést dítě do společenství ostatních lidí a do pravidel soužití s ostatními, uvést je do světa materiálních i duchovních hodnot, do světa kultury a umění, pomoci dítěti osvojit si potřebné dovednosti, návyky i postoje a umožnit mu aktivně se podílet na utváření společenské pohody ve svém sociálním prostředí.

V poslední oblasti Dítě a svět RVP PV (2004) uvádí, že záměrem vzdělávacího úsilí pedagoga v environmentální oblasti je založit u dítěte elementární povědomí o okolním světě a jeho dění, o vlivu člověka na životní prostředí počínaje nejbližším okolím a konče globálními problémy celosvětového dosahu a vytvořit elementární základy pro otevřený a odpovědný postoj dítěte (člověka) k životnímu prostředí.

5.6 Organizační formy předškolního vzdělávání v mateřské škole

Svobodová (2007) klade důraz na to, že by se organizační formy dne v mateřské škole měly co nejvíce přibližovat životu dítěte doma v rodině a současně vytvářet podmínky k jeho optimálnímu rozvoji. Vzdělávání předškolního dítěte neleží pouze v řízených

činnostech, ale ve všem, co se v mateřské škole děje. Proto i formy vzdělávání, která mateřská škola dítěti nabízí jsou odlišné od jiných druhů škol a mají své přínosy i rizika, kterých by si měl být každý pedagog vědom a snažit se je ve svém působení eliminovat. Jako organizační formy uvádí:

5.6.1 Volná hra

Prostřednictvím volných her děti navazují sociální kontakty se skupinou vrstevníků, spontánně se učí novým vědomostem, dovednostem a návykům, vytvářejí si postoje a získávají zkušenosti zprostředkované ostatními dětmi ze skupiny. Učitelka může do her dětí vstupovat v roli spoluhráče, iniciovat je hračkami či materiálem, obohacovat svými nápady, korigovat chování dětí a napomáhat jim při řešení konfliktů. Učitelka by neměla hru dětí rušit či přerušovat, pokud nedochází k ohrožení zdraví dětí.

5.6.2 Řízená činnost

V rámci řízené činnosti je dítěti profesionálně zprostředkováváno poznávání světa, vytvořen prostor pro získávání nových vědomostí, návyků a názorů a to vše v duchu demokratickém, prosociálním a humánním. Dítěti jsou nabízeny různorodé činnosti, které jsou obvykle tematicky propojené a vytvářejí tak smysluplný celek neodtržený od životní reality.

5.6.3 Stravování

Přínos stravování v mateřské škole pro vzdělávání předškolního dítěte vidí Svobodová (2007) především v tom, že v mateřské škole dostává dítě stravu, připravenou podle pečlivě dodržovaných zdravotně-hygienických parametrů. Strava je obvykle chutná, pestrá a nutričně vyvážená. Dítě zde má možnost ochutnat jídla, která nejsou v jeho rodině obvyklá, rozšířit si svůj jídelníček a vytvořit základy zdravého životního stylu. Současně se dítě učí praktickým dovednostem při sebeobsluze, pomáhat druhým dětem a být ohleduplným.

5.6.4 Odpočinek a hygiena

Svobodová (2007) vidí přínos odpočinku a hygieny především v tom, že po dopoledních aktivitách si děti potřebují odpočinout a nabrat nové síly. Tato potřeba je však

individuální, některé dítě vydrží po obědě i dvě hodiny spát, některé děti (především starší) již potřebu spánku nemají, k regeneraci sil jim stačí několik desítek minut (obvykle půl hodiny) klidu při poslechu pohádek, hudby aj. S odpočinkem úzce souvisí hygienické návyky (např. čištění zubů, sebeobsluha na toaletě, mytí rukou aj.), které si dítě v mateřské škole upevňuje a postupně se v nich zdokonaluje.

5.6.5 Pobyť venku

Přínos pobytu venku vidí Svobodová (2007) především v tom, že dítě potřebuje dostatek volného pobytu na čerstvém vzduchu, především zahrady mateřských škol slibují dětem plno aktivní zábavy a dobrodružství. Pro děti z bytové zástavby je zahrada v MŠ někdy jedinou možností, jak si bezpečně a spontánně hrát ve volné přírodě. Zahrada a vycházky do okolí MŠ nám umožňují dlouhodobě pozorovat některé jevy, rostliny, zvířata, přírodu, sledovat proměny přírody v čase a v ročních dobách, učit se ji chránit.

5.6.6 Rituály

Dle Svobodové (2007) je přínosem pro dítě ranní pozdravení, komunitní kruh, povídání u svíčky, podání ruky při příchodu a odchodu, zvyky dotýkající se jídla (např. popřejem si dobrou chuť než začneme jíst), spánek (písnička před usnutím), říkadlo, které si opakujeme při určité příležitosti a mnoho dalších pravidelně opakovaných činností můžeme nazvat rituály.

5.6.7 Cvičení

Svobodová (2007) uvádí, že přínosem pro dítě je to, že by dítě mělo mít každý den příležitost se dostatečně pohybově vyžít, pro pěstování zdraví by se mělo dítě denně minimálně deset minut pohybovat v tepové intenzitě 170-190 tepů za minutu, což odpovídá intenzivnímu spontánnímu pohybu (např. běhání při honičce). Učitelka není povinná denně s dětmi cvičit klasickou rozcvičku, ale měla by mít na vědomí, že minimálně jedenkrát za den (lépe dvakrát) umožní dětem pohybovat se v takto intenzivní zátěži a snaží se k ní motivovat i děti s menší potřebou pohybu.

5.6.8 Kroužky

Přínos kroužků Svobodová (2007) vidí především v tom, že mateřské školy organizují pro děti různé zájmové aktivity, které ve své celkové nabídce vytvářejí jakousi profilaci školy, podle níž si mnozí rodiče mateřskou školu vybírají. Tento systém by byl dítěti prospěšný, pokud by tato nabídka byla součástí běžného života mateřské školy a tím by se jednalo o činnost doplňkovou, ne "nadstandardní". To znamená, že by děti, které po obědě nespí, mohly chodit pravidelně pískat na flétnu, hrát si s tetou, která mluví cizím jazykem, tvořit z hlíny, stavět modely, nebo dělat jakoukoliv jinou činnost, která by dítě bavila a rozvíjela.

5.6.9 Nepravidelné činnosti

Svobodová (2007) uvádí, že v mateřské škole vznikají příležitosti k činnostem, které jsou něčím výjimečné a ozvláštňené. Ať jsou to oslavy, besídky, setkávání s lidmi mimo prostory mateřské školy (návštěva v domově důchodců, na farmě, aj.), výlety, exkurze, návštěvy divadel, koncertů, koupání v bazénu či jakákoliv jiná aktivita, měla by být vždy zabezpečena tak, aby se při ní dítě cítilo bezpečně a neprožívalo pocity strachu a ohrožení. Každá z těchto aktivit má pro dítě specifický význam.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

V praktické části se zaměřím na tvorbu integrovaných bloků, pro potřebu třídního vzdělávacího programu. Vycházím zde z rytmu roku a jeho přírodních jevů. Popíšu pohybové, estetické, dramatické a kognitivní činnosti, které mám s dětmi vyzkoušené z předchozích praxí. Vycházela jsem jednak ze svých vlastních zkušeností a dále ze zkušeností učitelek ze Zdravé mateřské školy v Českých Budějovicích, kam jsem docházela pravidelně na praxi a kde také od ledna roku 2016 nastupuji do stálé práce, jako učitelka. Rozhovory uvádím v příloze č. 1. Na základě těchto rozhovorů jsem dospěla k závěru, že bloky musím sestavit tak, aby: byly uspokojené potřeby dětí, činnosti vycházely ze ŠVP, činnosti byly pro děti zajímavé a prováděné formou hry a hlavně navazují na přání dětí a na dění v okolí.

6. ROK V MATEŘSKÉ ŠKOLE ROZDĚLENÝ, PODLE PŘÍRODNÍCH JEVŮ

6.1 Čas babího léta

Charakteristika:

Léto ještě úplně neskončilo, začíná se už ale probarvovat listí na stromech a v zahradách a na polích nastává čas sklizně. V tomto integrovaném celku si budeme všimnout změn, které přicházejí spolu s nadcházejícím podzimem a budeme je porovnávat s tím, co zažíváme v mateřské škole. Budeme si všimnout ovoce, které dozrává v zahradách, každé je jiné, ale všechno dobré. I my jsme každý jiný a všichni dobří. Patříme k sobě do jedné třídy a chceme, aby nám tu všem bylo dobře třeba jako jablíčkům v košíku.

Nabídka činností a inspirace pro paní učitelky:

Pohybové činnosti:

1. Myslivec řekl (princip hry Karel řekl)

Věk dětí: 5-6 let

Počet dětí: 28

Pomůcky: žádné

Prostředí: venku, v prostorách v MŠ

Rozvoj: pohybových dovedností (protažení celého těla), postřehu, soustředěnosti

Postup: Paní učitelka předvádí různé cviky (např. uděláme dřep, zvedneme pravou nohu, apod.) Když paní učitelka řekne Myslivec řekl zvedněte obě ruce, děti zvednou obě ruce. Ale když paní učitelka řekne jen zvedněte ruce, tak děti na tento pokyn ruce nezvedají, zůstanou nehybně stát. Kdo se z dětí splete, jde k paní učitelce a ukazuje s ní.

2. Trpaslík ztratil čepičku

Věk dětí: 3-6 let

Počet dětí: 28

Pomůcky: žádné (hru můžeme zrealizovat v okolí MŠ, v lese) nebo vybavení MŠ

Prostředí: venku, v prostorách MŠ

Rozvoj: barev, orientace v prostoru, slovní zásoby, správné artikulace

Postup: Stejný princip, jako u hry Čáp ztratil čepičku.

3. Rytmický pohyb

Věk dětí: 4-6 let

Počet dětí: 28

Pomůcky: bubínek

Prostředí: venku, v prostorách MŠ

Rozvoj: rytmu, postřehu, reakce na signál

Postup: Všichni chodí podle bubínku, když bubínek umlkne, stát, na silnější úder měnit směr. Učitelka vyťukává rytmus, dovede ho ke krátkému vyvrcholení, pak náhle přestane, hráči se zastaví, jiný rytmus. (Metodika dramatické výchovy, Machková, 1993). Motivace může být jakákoliv. Například procházka do ovocného sadu, kde děti potkávají různé překážky.

4. Na jelena

Věk dětí: 3-6 let

Počet dětí: 10 – 15

Pomůcky: míč

Prostředí: venku, v prostorách MŠ

Rozvoj: hod míčem před sebe, chytání míče, postřehu, rychlosti

Postup: Děti utvoří kruh. Společně vybereme jelena, který bude uvnitř kruhu. Kdo má v ruce míč, snaží se jelena trefit. Když ho netrefí, háže ten, ke komu se míč dostane nejbliž. Když dítě jelena trefí, jde místo něj do kruhu.

5. Na zahradníka (princip Mrazíka)

Věk dětí: 4-6 let

Počet dětí: 28

Pomůcky: žádné

Prostředí: venku, v prostorách MŠ

Rozvoj: rychlosti, postřehu, empatie (pomoc kamarádovi v nesnázích)

Postup: Děti běhají volně po prostoru. Mezi dětmi se určí jeden zahradník, který chytá ostatní děti. Koho chytí, ten zůstane stát na místě. Ostatní děti vysvobodí kamaráda pohlazením.

6. Hospodáři vstávej, kolik je hodin (princip Honzo vstávej)

Věk dětí: 3-6 let

Počet dětí: 28

Pomůcky: žádné

Prostředí: venku, v prostorách MŠ

Rozvoj: pozornosti, přesnosti, myšlení, fantazie

Postup: Děti stojí v řadě. Určené dítě stojí na druhém konci (místnosti) a je otočené k dětem. Určené dítě volá na děti: "Hospodáři vstávej". Ostatní společně odpovídají: "Kolik je hodin"? Dítě odpovídá např. dvě slepičí, tři medvědí, jeden žabí krok apod. Děti se tímto přibližují k druhé straně. Kdo se jako první dotkne dítěte, vymění si s ním roli.

Estetické činnosti:

a) Písničky:

1. Cib, cib, cibulenka
2. Okoř (Sborník písní, str.45)
3. Stojí hruška v širém poli
4. Měla babka čtyři jabka
5. Koulelo se koulelo
6. Pod dubem, za dubem

- zazpívání písně

- pohybový doprovod (v kruhu)

- tanec ve skupinkách, ve dvojicích

- hra na rytmické nástroje

- hra na vlastnoručně vyrobené nástroje (z pet lahve, z pytlíků apod.)

- hra na tělo

Rozvoj: sluchových a pohybových dovedností, reakce na změnu pohybu, jemné i hrubé motoriky, fantazie, spolupráce, rytmu

b) Básně:

1. Ovocný strom
2. Strom

3. Brambora

Rozvoj: paměti, správné artikulace, jazykového a řečového projevu

c) Výtvarné a pracovní činnosti:

1. tvoření s modelínou
2. obtiskování jablíček
3. výroba zvířátek z brambor a přírodnin
4. frotáž – překreslování listů
5. stavění a lepení domečků pro skřítky z přírodnin
6. vybarvování omalovánek – sklizeň apod.
7. malba vodovkami – moje nejoblíbenější ovoce a zelenina
8. výroba košíku pomocí proužků z barevného papíru

Rozvoj: jemné a hrubé motoriky, spolupráce, manuální zručnosti, fantazie, představivosti

Záměr: využití různých materiálů, přiblížit dětem změny v tomto období, pracovat s ovocem, zeleninou a listy

Kognitivní činnosti:

1. skládání puzzlí
2. stavba zahradnictví
3. přiřazování obrázků – zdravé a nezdravé potraviny
4. pracovní list – Jablka
5. Pohádka O řepě
6. Problémové otázky:
  - "Myslíte si, že by dědeček řepu vytáhl sám?"
  - "Jak by to příště mohli udělat jinak?"
7. Jaký předmět ve třídě vám připomíná velkou řepu?
8. Zahraník našel znečištěnou zahrádku. Co tam patří a co ne?

Záměr: pamatování a pochopení děje, umět děj převyprávět

Rozvoj: tvořivého myšlení, paměti, pozornosti, vnímání, fantazie, představivosti,

spolupráce

Dramatické činnosti:

1. Vstup do rolí. Dramatizace pohádky: O řepě
2. Oblékání pomocí různých rekvizit – látky, šaty, záclony, apod. (zahradník, myslivec, hospodář apod.)
3. Hádej, kdo jsem? Pantomima
4. Divadlo s maňásky – vlastní příběh

Záměr: vyzkoušet si danou roli pomocí různých rekvizit, seznámení dětí s pantomimou

Rozvoj: dramatického a tvořivého myšlení, paměti, tvořivosti, fantazie

6.2 Čas padajícího listí

Charakteristika: Podzimní vítr nám začíná schazovat barevné listí ze stromů, aby se příroda mohla pomalu začít připravovat na zimu a my oblékáme teplé bundy a čepice. V tomto integrovaném celku si budeme všimnout změn našeho okolí (počasí, padající listí, pouštění draků ve větru...). Spadané listí vítr rozfouká do všech možných koutů, kde se může cítit samo a tak se s dětmi pokusíme vymyslet, co by se dalo udělat proto, aby i spadané listí bylo nějak dále využito a aby se cítilo dobře, jako my v mateřské škole.

Nabídka činností a inspirace pro paní učitelky:

Pohybové činnosti:

1. Chůze po prostoru

Věk dětí: 4-6 let

Počet dětí: 28

Pomůcky: žádné

Prostředí: venku, v prostorách MŠ

Rozvoj: orientace v prostoru, chůze do rytmu, postřehu

Postup: Paní učitelka hraje tichou melodii na kytaru. Děti chodí po prostoru (procházka lesem). Navazují oční kontakt, zdraví se gestem, slovem; způsob pozdravu je motivován rytmem chůze (vesele, vážně, pomalu, smutně...)

2. Na botanika

Věk dětí: 6 let

Počet dětí: 28

Pomůcky: obálka, přírodniny

Prostředí: venku, v přírodě

Rozvoj: orientace v prostoru, znalostí o přírodninách, spolupráce, slovní zásoby

Postup: Učitelka připraví pro každého z dětí obálku, ve které jsou různé přírodniny, většinou části z rostlin (květy, listy, malé větvičky, ale i šišky, oříšky, bobule). V každé obálce musí být tentýž obsah. Jednotlivé věci musí být jednoznačně identifikovatelné a nesmějí pocházet z jedovatých, chráněných či vzácných rostlin. Úkolem každého dítěte je, ihned jak obdrží obálku, vyběhnout do blízkého okolí (určí paní učitelka) a pokusit se najít duplikáty ke všemu, co je schováno uvnitř. PŘ. v obálce dítě najde šišku, hledá strom, na kterém rostou šišky. Dítě se snaží vše pojmenovat.

1. Domeček, stromeček... (www.terezcintvoreni.wz.cz)

Věk dětí: 3-6 let

Počet dětí: 28

Pomůcky: žádné

Prostředí: venku, v prostorách MŠ

Postup:

Hru tvoří základní tři povely: domeček, stromeček, hříbeček. Můžeme si domyslet další povely. Např. dědeček, stoleček... Když učitelka řekne domeček, tak si děti musí pomocí rukou udělat střechu nad hlavou. Stromeček – udělají pomocí rukou větve. Hříbeček – děti udělají dřep. Nejdříve učitelka říká a správně ukazuje. Později děti plete tak, že například řekne domeček a přitom udělá dřep.

1. Podzimníček ztratil čepičku, měla barvu barvičku

Věk dětí: 4-6 let

Počet dětí: 28

Pomůcky: vybavení MŠ

Prostředí: venku, v prostorách MŠ

Rozvoj: barev, orientace v prostoru, slovní zásoby, správné artikulace

Postup: Děti chodí po třídě a společně říkají pan Čáp ztratil čepičku, měla barvu barvičku a paní učitelka, nebo určené dítě řekne jakoukoli barvu. Po zaznění barvy děti

hledají hračky, nebo cokoliv, co má stejnou barvu, jako ztracená čepička.

2. Zlatá brána otevřena

Věk dětí: 3-6 let

Počet dětí: 28

Pomůcky: žádné

Prostředí: venku, v prostorách MŠ

Rozvoj: správné artikulace, jazykového projevu

Postup: Brána může představovat vstup do kouzelné zahrady plné různých stromů. Dvě děti si stoupnou naproti sobě a rukama utvoří bránu. Ostatní děti se drží za ruce a procházejí bránou za doprovodu říkanky. Zlatá brána otevřena, zlatým klíčem odemčena, kdo do ní vedje, tomu hlava sejde, ať je to ten a nebo ten, praštíme ho koštětem. Po zaznění říkanky děti zavrou bránu (dají společně ruce dolu) a ten kdo se chytil do brány, tvoří bránu další kolo.

3. Najdi list se správnou barvou

Věk dětí: 4-6 let

Počet dětí: 28

Pomůcky: listy, CD s písničkami

Prostředí: v prostorách MŠ

Rozvoj: postřehu, rychlosti, barev

Postup: Listy jsou rozmístěné po koberci. Děti chodí, běhají (záleží na domluvě) mezi listy za zvuky písničky. Když písnička přestane hrát, učitelka vykřikne barvu (např. červená) a děti se snaží co nejrychleji najít červený list a stoupnout si k němu. Můžeme použít i více barev najednou.

Estetické činnosti:

a) Písničky:

- 1.** Skákal pes (písničky 1.-5., Moje první písničky, 2014)
- 2.** Na tý louce zelený
- 3.** Pásla ovečky
- 4.** Travička zelená
- 5.** Já do lesa nepojedu

6. Prší, prší jen se leje

- zazpívání písně
- pohybový doprovod (v kruhu)
- tanec ve skupinkách, ve dvojicích
- hra na rytmické nástroje
- hra na vlastnoručně vyrobené nástroje (z pet lahve, z pytlíků apod.)
- hra na tělo

Rozvoj: sluchových a pohybových dovedností, reakce na změnu pohybu, jemné i hrubé motoriky, fantazie, spolupráce, rytmu

b) Básně:

1. Střevíčky
2. Jabloň
3. Větríček
4. Draci
5. Podzimní

Rozvoj: paměti, správné artikulace, jazykového a řečového projevu

c) Výtvarné a pracovní činnosti:

1. tvoření z kaštanů – např. zvířátka
2. tvoření z přírodních materiálů – např. Skřítek podzimníček
3. výroba a malba knihy skřítky podzimníčka
4. výroba a malba hub z brambor
5. malba oblíbeného stromu
6. povidla – obtiskování jablek
7. lepení listů – např. skřítkové z lesa
8. barvení šišek

Rozvoj: jemné motoriky, představivosti, fantazie, znalostí a dovedností

Záměr: využití různých materiálů, zblížit děti více s přírodninami

Kognitivní činnosti:

1. Tanec ve dvojicích – Foukej, foukej, větříčku
2. Skládání puzzlí – kalendář např. se zvířaty, s plody rozstříhaný na kousky
3. Přiřazování plodů ke zvířatům
4. Počítání hub v košíku (do 7) u předškoláků
5. Hádanky: Z lesa

Hledmě na ni, parádnici: puntíky má na čepici.

Bílý závoj, nožka laní, pozor na tu krásnou paní! (Muchomůrka)

Podzimní hádanky

Vylez na mne, otrhej mne, jenom mne neuraz,

dám Ti za rok zas. (Strom)

6. Pohádka O skřítku Podzimníčkovi (www.hlubunda.blogspot.cz)

7. Otázky: Z čeho se dělají povidla?

Jak vítr pomohl podzimníčkovi?

Řekněte příklady, proč kočka a kůň něchtěli Podzimníčka pustit dál.

8. Jak byste Podzimníčkovi pomohly vy, děti?

Záměr: vyjádřit vlastní úvahy, představy, pocity, objevovat společné znaky předmětů

Rozvoj: tvořivého myšlení, paměti, soustředěnosti, jemné motoriky

Dramatické činnosti:

1. využití improvizace a štronza
2. výroba rekvizit pomocí přírodnin a využití rekvizit v dramatizaci
3. vymýšlení vlastní pohádky (o lesních vílách, o skřítcích z lesa apod.)
4. dramatizace vymyšlené pohádky

Záměr: samostatné vyprávění děje, vnímání svého těla

Rozvoj: fantazie, spolupráce, dramatických dovedností (improvizace), tvořivého myšlení, paměti

6.3 Čas prvních vloček

Charakterizace:

Svatý Martin přijíždí na bílém koni, ale jen na skok, vločky brzy tají a zůstávají po nich kapičky vody. V tomto integrovaném bloku se dozvíme, proč k nám jezdí svatý Martin a s příchodí zimou budeme pátrat po tom, jak se zvířátka pomalu ukládají k zimnímu spánku. S první vločkou také mohou přijít první mrazíky, dbáme na bezpečnost a víme, jak pomoci druhým při úrazu. Snažíme se najít odpovědi k tomu, co je potřeba udělat, než přijde velká zima jak v lese, tak u nás ve školce.

Nabídka a inspirace pro paní učitelky:

Pohybové činnosti:

1. Zaječí pelíšky

Věk dětí: od 5 let

Počet dětí: 10 a více

Pomůcky: žádné

Prostředí: venku, v prostorách MŠ

Rozvoj: rychlosti

Postup: Určíme jednu lišku, dále se děti chytanou po dvojicích a budou představovat pelíšek. Zbylé děti budou zajíčci. Zajíčci si stoupnou do jamek. Jeden zajíček musí být bez jamky. Toho liška honí. Zajíček může utíkat do pelíšku, ze kterého vyběhne zajíc. Nikdy nemohou být v jamce zajíčci dva. Vždy musí liška honit jednoho zajíce. Jakmile chytne liška jednoho zajíce, stane se ze zajíce liška.

2. Plody

Věk dětí: 4-6 let

Počet dětí: 28

Pomůcky: obrázky, plody

Prostředí: venku, v prostorách MŠ

Rozvoj: znalostí, rychlosti, paměti

Postup: Na jedné straně třídy budou vyskládané obrázky. Například veverka, divoké prase, srnka apod. A na druhé straně třídy budou kaštiny, žaludy, seno apod. Děti po zaznění signálu mají co nejrychleji donést zvířatům správné krmení.

1. Veverka a srnka

Věk dětí: 5-6 let

Počet dětí: 28

Pomůcky: žádné

Prostředí: v prostorách MŠ

Rozvoj: rychlosti, postřehu

Postup: Dvě družstva sedí naproti sobě ve vzdálenosti cca pět metrů. Učitel vypráví pohádku a pokud řekne v pohádce veverka, tak veverka honí srnky a naopak. Družstvo, které utíká musí doběhnout do cíle dříve, než je druhé družstvo chytí. Vítězí to družstvo jejichž hráčů zůstane víc.

2. Překážková dráha

Věk dětí: 3-6 let

Počet dětí: 28

Pomůcky: vybavení tělocvičny

Prostředí: v prostorách MŠ

Rozvoj: rychlosti, zdatnosti

Postup:

Děti "jdou na procházku do lesa". Cestou potkávají samé překážky. Přeskočit louži, podlést spadlou větev. Překážky utvoříme z různých molitanových desek, žíněnek apod.

Estetické činnosti:

a) Písničky:

1. Bude zima, bude mráz (Na tom našem dvoře, 1992)
2. Co to cinká za vesnicí (1968 PANTON, Praha)
3. Jízda (Malým zpěvákům, Praha 1988)
4. Zimní (Malým zpěvákům, Praha 1988)
5. Zima (Malým zpěvákům, Praha 1988)

- zazpívání písně

- pohybový doprovod (v kruhu)

- tanec ve skupinkách, ve dvojicích

- hra na rytmické nástroje

- hra na vlastnoručně vyrobené nástroje (z pet lahve, z pytlíků apod.)

- hra na tělo

Rozvoj: sluchových a pohybových dovedností, reakce na změnu pohybu, jemné i hrubé motoriky, fantazie, spolupráce, rytmu

b) Básně:

1. Zima, zima, dlouhá noc

2. Sněhové vločky

3. Na zlý mráz

Rozvoj: paměti, správné artikulace, jazykového a řečového projevu

c) Výtvarné a pracovní činnosti:

1. omalovánky – bezpečnost

Výroba rukavice – využití voskovek a vodových barev

2. výroba papírové šály

3. malba svého oblíbeného sportu

4. výroba brusle – vázání tkaničky, uzel a smyčka

5. zimní krajina, zimní sport – čtvrtku překreslíme inkoustem a zmizíkem namalujeme obrázek

6. výroba koně pro svatého Martina

7. výroba sněhuláka – polepování vatou

Rozvoj: jemné motoriky, představivosti, fantazie, znalostí a dovedností, tvořivosti

Záměr: využití různých materiálů (papír, vata, bavlna atd.), mít povědomí o činnostech konajících se v zimních dnech

Kognitivní činnosti:

1. Příběh o svatém Martinovi, problémové otázky typu: "Proč k nám svatý Martin jezdí"? "Co by se stalo, kdyby nepřijel?"

2. Jak bychom se oblékli do zimního počasí? Co tam patří a co ne – přiřazování.

3. První pomoc – obvazování. Co všechno patří do zdravotnického kufříku?

4. Stavba zimního střediska, nemocnice

5. Hádanky: Přijel k nám bílý kůň, zalehl nám celý dvůr. (Sníh)

(Malým zpěváčkům, Praha 1988)

6. Pohybový doprovod k básni Vločka
7. Hlava, ramena, kolena, palce ...

Rozvoj: jazykových a řečových schopností, matematické představy, paměť, pozornost, spolupráce

Záměr: připomenout si příběh svatého Martina, znát základní prvky první pomoci, jaký obsah má zdravotnický kufřík, vědět, jak pomoci kamarádovi, znát části těla

Dramatické činnosti:

1. improvizace – pomoc kamarádovi v nesnázích
2. Nosíme krmení pro zvěř do lesa, kdyby se probudily a měly hlad. Využití metody – narativní pantomima
3. Vymyšlení příběhu, co by se stalo kdyby...
4. prosociální hry

Rozvoj: řečových dramatických, pohybových schopností, paměti, spolupráce mezi dětmi a učitelkou, fantazie, představivosti, empatie

Záměr: dokázat si poradit v určitých situacích, ale zároveň pomáháme i druhým

6.4 Čas dlouhých nocí

Charakteristika: Čas dlouhých nocí je plný krásného a kouzelného očekávání. Společně se těšíme na příchod Ježíška a na prozkoumávání zvyků a tradic. V tomto integrovaném bloku se podíváme na to, jak se slaví Vánoce u nás v Česku, ale i na to, jak to mají naši kamarádi z daleka. Co vše je potřeba udělat, aby mohl dorazit Ježíšek s překvapením?

Nabídka činností a inspirace pro paní učitelky:

Pohybové dovednosti:

1. **Uhadneš, co si přeju?**

Věk dětí: 3-6 let

Počet dětí: 28

Pomůcky: žádné

Prostředí: venku, v prostorách MŠ

Rozvoj: tělesných dovedností, přesnosti napodobování

Postup: Děti si stoupnou různě po třídě. Paní učitelka pomocí svého těla předvádí to, co si přála k Vánocům. Děti se snaží napodobit paní učitelku. Kdo jako první uhádne, co to je, jde předvádět další.

2. Lyžař řekl

Věk dětí: 5-6 let

Počet dětí: 28

Pomůcky: žádné

Prostředí: venku, v prostorách v MŠ

Rozvoj: pohybových dovedností (protažení celého těla), postřehu, soustředěnosti

Postup: Paní učitelka předvádí různé cviky (např. uděláme dřep, zvedneme pravou nohu, apod.) Když paní učitelka řekne Lyžař řekl zvedněte obě ruce, děti zvednou obě ruce. Ale když paní učitelka řekne jen zvedněte ruce, tak děti na tento pokyn ruce nezvedají, zůstanou nehybně stát. Kdo se z dětí splete, jde k paní učitelce a ukazuje s ní.

3. Sněhová válka

Věk dětí: 3-6 let

Počet dětí: 28

Pomůcky: křída, papírové koule (sněhové)

Prostředí: v prostorách MŠ

Rozvoj: rychlé reakce, postřehu, pohybových dovedností - hod papírovou koulí

Postup: Děti se rozdělí na dvě skupiny. Třída se rozdělí například křídou na dvě části. Každé družstvo si stoupne na své území, nesmí překročit ohraničenou čáru. Každý má papírovou kouli. Družstvo se snaží, aby na jeho straně bylo co nejméně papírových koulí a naopak, aby co nejvíce papírových koulí měly u sebe protihráči. Určí se doba například 3 minut a po uplynutí si družstva vymění strany.

4. Na Mrazíka

Věk dětí: 4-6 let

Počet dětí: 15-28

Pomůcky: žádné

Prostředí: v prostorách MŠ

Rozvoj: rychlosti, empatie – pomoc kamarádovi, postřehu

Postup: Určí se jeden Mrazík, který bude chytat ostatní děti. Pokud někoho chytí, ten zůstane stát s nohama od sebe. Ostatní děti ho mohou zachránit tak, že ho podlezou. Jiná verze může být tak, že chycené děti zůstanou nehybně stát a ostatní je zachrání pohlažením. Po několika minutách se mění Mrazík.

5. Na sněhové vločky

Věk dětí: 4-6 let

Počet dětí: libovolný

Pomůcky: papírové vločky, hudba

Prostředí: v prostorách MŠ

Rozvoj: obratnosti a rychlosti

Postup: Před začátkem hry si s dětmi povíme motivační říkanku.

Zimní radovánky

Autor: Michael Novotný

Zamrzly rybníky, napadl sníh, na kopci za domem je slyšet smích.

To děti sáňkují, spolu si hrají, jiskřičky radosti v očičkách mají.

Paní učitelky rozmístí po herním prostoru papírové vločky (vloček musí být vždy o jednu méně, než je dětí). Děti se pohybují na hudbu po prostoru kolem vloček (ne přes ně). Když paní učitelka vypne hudbu, každé dítě se snaží stoupnout si na jednu vločku. Dítě, na které vločka nezbude, vypadává ze hry. V dalším kole jednu vločku z hracího prostoru odebereme (může to být dítě, které vypadlo) a hra pokračuje stejným způsobem. Hra končí v momentě, kdy jsou ve hře už jen poslední dvě děti.

(clanky.rvp.cz)

7. Sněhová koule

Věk dětí: 5-6 let

Počet dětí: libovolný

Pomůcky: míč

Prostředí: v prostorách MŠ

Rozvoj: pohybových dovedností – podávání míčem spodem a horem, rychlost, přesnost

Postup: Paní učitelka děti rozdělí do družstev, podle celkového počtu dětí. Děti stojí za sebou. První dostane do rukou míč, který na předem určený signál pošle kamarádovi.

Nejprve horem a poté dolem.

Estetické dovednosti:

a) Písničky:

1. Půjdem spolu do betléma
2. Narodil se Kristus Pán
3. Já bych rád k Bětlému
4. Štědrej večer nastal
5. Na Vánoce dlouhý noce
6. Pásli ovce Valaši

- zazpívání písně

- pohybový doprovod (v kruhu)

- tanec ve skupinkách, ve dvojicích

- hra na rytmické nástroje

- hra na vlastnoručně vyrobené nástroje (z pet lahve, z pytlíků apod.)

- hra na tělo

Rozvoj: sluchových a pohybových dovedností, reakce na změnu pohybu, hrubé motoriky, fantazie, spolupráce, rytmu

b) Básně:

1. Stromečku, vstávej
2. Chumelí se, chumelí
3. Prosinec
4. Koleda, koleda, Štěpáne
5. Vánoční stromeček
6. Těším se na Vánoce

Rozvoj: paměti, správné artikulace, jazykového a řečového projevu

c) Výtvarné a pracovní činnosti

1. Výroba vánočního kapra (z kolínek)
2. Výroba hvězd (pomocí koření)
3. Výroba vánočního stromku (pomocí dlaně)

4. Dárek, který si přeju od Ježíška
5. Lucerničky z kartonu
6. Papírový řetěz na stromeček
7. Grafomotorický list – kruh doprava (vánoční ozdoby)
8. Výroba věnce
9. Adventní kalendář
10. Vánoční přání

Rozvoj: jemné motoriky, představivosti, fantazie, znalostí a dovedností v oblasti vánočních zvyků

Záměr: využití různých materiálů, zblížit děti více s vánočními tradicemi, vytvořit si svůj stromeček, věnec, adventní kalendář apod.

Kognitivní činnosti:

1. Zvyky a tradice (vytvarna-vychova.cz)
  - pomůcky: jablíčko, nůž, bačkory, vyrobená štěstíčka, pytlík
  - o každé tradici něco dětem povíme a některé zvyky si děti samy vyzkouší
  - a) Zlaté prasátko
  - b) Stromeček
  - c) Kapr
  - d) Rozkrajování jablíčka (dětem objasníme, že pokud tam bude: hvězdička, budeme zdraví a pokud tam bude zčernalý jádřinec a křížek – to nejhorší)
  - e) Lodičky z ořechových skořápek
  - f) Házení střevíce (objasnění: špička k nám – zůstaneme doma u maminky, ke dveřím odejdeme až budeme velcí, nejdříve hází holčičky poté kluci)
  - g) Štěstíčka
    - nakreslíme základní čtyři obrázky (hračky, kamarádi, čtyřlístek, pejsek)
    - dle toho, co si vytáhneme, to se nám splní
    - hračky (dostaneme to, co jsme si přáli od Ježíška)
    - pejsek (dostaneme v nejbližší době nějaké zvířátko)
    - štěstí (cokoliv si budeme přát se nám splní)

- děti z tašky vyndají jednu a poté ji vrátí zpět

- obrázky mohou být libovolné

h) šupina pod talířem

2. Vánoční příběh

3. Příběh Tři králové

4. Otázky:

- Kde se narodil Ježíšek?

- Jaké dary přinesli Tři králové Ježíškovi?

- Kdo jsou Tři králové

5. Hádanka:

Už brzy ho v pokoji, děti krásně ozdobí. (Vánoční stromeček)

6. Stavba Betléma pomocí různých stavebnic a jiných materiálů

7. Společný tanec na vánoční koledu Pásli ovce Valaši

Rozvoj: jazykových a řečových schopností, paměť, pozornost, spolupráce, vnímání, znalostí v oblasti zvyků a tradic

Záměr: porozumět textu, umět odpovědět na otázky, přiblížit dětem různé tradice a zvyky, některé z nich si vyzkoušet

Dramatické činnosti:

1. Dramatizace vánočního příběhu (Marie, Josef, Ježíšek apod.)

2. Improvizace – Co přineseš a povíš Ježíškovi ty?

3. Pantomima, výrazy v obličeji (jak se tváříte, když rozbalíte dárek pod stromečkem, když vaříte, uklízíte apod.)

4. Pomocí rytmických nástrojů vymyšlení koledy nebo ukolébavky pro Ježíška

Rozvoj: hudebních a dramatických dovedností, fantazie, vnímání, myšlení, spolupráce

Záměr: znát příběh Josefa a Marie, dramatizaci doplnit zpěvem koled, vymyslet svůj vlastní dárek, který bych dal Ježíškovi, společně se domluvit na detailním provedení písničky (tempo, rytmus...)

6.5 Čas zimních radovánek

Charakteristika:

Zima nám ukazuje, co všechno umí vykouzlit pro radost dětem. V tomto integrovaném celku se zaměříme na radovánky a dovádění ve sněhu. Pozorujeme stopy zvířat ve sněhu a porovnáváme je s lidskými. Zajímáme se o to, co dělají zvířátka v zimě a jak jim můžeme pomoci. Poznáváme mnoho zajímavých zimních sportů, které si ve školce vyzkoušíme. Víme, že se oblékáme teple a předcházíme tak nemocem, které na nás číhají za rohem.

Nabídka činností a inspirace pro paní učitelky:

Pohybové činnosti:

1. Umíš mě napodobit?

Věk dětí: 3-6 let

Počet dětí: 28

Pomůcky: nemusí být žádné, ale dobré je využití například helmy, hokejky, chrániče apod.

Prostředí: venku, v prostorách MŠ

Rozvoj: tělesných dovedností, přesnosti napodobování, znalostí v oblasti zimních sportů

Postup: Děti si stoupnou různě po třídě. Paní učitelka pomocí svého těla předvádí různé sporty (například hokej, lyžování, bruslení apod.) Děti se snaží napodobit paní učitelku. Kdo jako první uhádne, co je to za sport, jde předvádět další.

2. Najdi si svou sněhovou kouli

Věk dětí: 3-6 let

Počet dětí: 28

Pomůcky: papírové koule, CD

Prostředí: v prostorách MŠ

Rozvoj: reakce na zaznění signálu, postřehu, pozornosti, rychlosti

Postup: Každé dítě si vytvoří svojí sněhovou kouli (zmačkaný papír), sněhovou kouli položí kamkoliv do prostoru třídy a stoupne si za ní. Když začne hrát písnička, děti běhají po prostoru tak, aby nepošlapaly sněhové koule. Po stopnutí písně si každý zkusí

co nejrychleji najít svou sněhovou kouli a stoupnout si k ní.

3. Zimní sportovci

Věk dětí: 3-6 let

Počet dětí: 28

Pomůcky: žádné

Prostředí: venku, v prostorách MŠ

Rozvoj: rychlosti a obratnosti

Postup: Pohybový doprovod k básni.

Autor: Michael Novotný

Lyžař umí sjíždět svahy,

hokejista hokej hrát.

Saňkář, ten má zmrzlé dráhy,

a já umím z ledu hrad.

4. Ty medvěde chlupatý

Věk dětí: 3-6 let

Počet: 28

Pomůcky: žádné

Prostředí: v prostorách MŠ

Rozvoj: rychlosti, orientace v prostoru, artikulace

Postup: Děti utvoří kruh. Jedno dítě se schová uprostřed kruhu, jako medvěd. Ostatní děti říkají. Ty medvěde chlupatý, co máš kožich na paty. Rychle, rychle utíkej, všechny si nás pochytej. Po skončení říkanky medvěd vstane a snaží se co nejrychleji někoho chytit. Chycené dítě se stává dalším medvědem.

5. Vrabec sedí na trůně

Věk dětí: 3-6 let

Počet: 28

Pomůcky: židle, papírová koruna

Prostředí: v prostorách MŠ

Rozvoj: pozornosti a rychlosti

Postup: Děti utvoří kruh, uprostřed kruhu je židle a na ní sedí vrabec (dítě se zavřenýma očima) s korunou na hlavě. Děti chodí dokola a říkají říkanku. Vrabec sedí na trůně, v papírové koruně. Kdo korunu z hlavy sejme na královský trůn si sedne. Po dořeknutí říkanky pohladím některé dítě a to se snaží potichu vrabečkovi vzít korunu z hlavy a

sednou si na jeho trůn. Vrabec se snaží být rychlý, aby mu někdo korunu nevzal.

6. Zajíček ve své jamce

Věk dětí: 3-6 let

Počet: 28

Pomůcky: žádné

Prostředí: v prostorách MŠ

Rozvoj: spojení zpěvu s pohybem

Postup: Děti utvoří kruh, uprostřed kruhu sedí zajíček. Ostatní děti chodí dokola a zpívají písničku Zajíček ve své jamce. Po skončení písně zajíček na někoho vyskočí a tím se vystřídají zajíčci.

Estetické činnosti:

a) Písničky:

1. Bim, bam, bom
2. Zimní
3. Písnička o vrabci
4. Veselá sanice
5. Bude zima, bude mráz
6. Vrabec a sýkorka

(1-6, Malým zpěvákům, 1986)

- zazpívání písně
- pohybový doprovod (v kruhu)
- tanec ve skupinkách, ve dvojicích
- hra na rytmické nástroje
- hra na vlastnoručně vyrobené nástroje (z pet lahve, z pytlíků apod.)
- hra na tělo

Rozvoj: sluchových a pohybových dovedností, reakce na změnu pohybu, jemné i hrubé motoriky, fantazie, spolupráce, rytmu

b) Básně:

1. Mrzne
2. Jak se tváří mráz
3. Sněhuláci

4. Leden

5. Únor

Rozvoj: paměti, správné artikulace, jazykového a řečového projevu

c) Výtvarné a pracovní činnosti:

1. Modelování lidské figury v pohybu – sportovce

2. Vybarvování omalovánky – bezpečnost

3. Výroba lyžaře z papíru

4. Výroba rukavice – využití voskovek a vodových barev

5. Výroba papírové šály

6. Malba svého oblíbeného sportu

7. Výroba brusle – vázání tkaničky, uzel a smyčka

8. Zimní krajina, zimní sport – čtvrtku překreslíme inkoustem a zmizíkem namalujeme obrázek

9. Výroba krmítka pro ptáčky

10. Výroba sněhuláka – polepování vatou

Výtvarné a pracovní činnosti budou k nahlédnutí v příloze IV. Zima.

Rozvoj: jemné motoriky, představitivosti, fantazie, znalostí a dovedností v oblasti zimních sportů a bezpečnosti

Záměr: využití různých materiálů, zblížit děti více se zimními sporty a s bezpečností, vytvoření figury, výroba zimního oblečení

Kognitivní činnosti:

1.

Čtyři nožky, dvě trnožky,

v zimě běží, v létě leží. (Sáně)

Přišel k nám host, spravil nám most.

Bez sekery, bez dláta, a přece je pevný dost. (Mráz)

2. Pohádka: Krtek a sněhulák

3. Otázky: Jak Krteček pomohl sněhulákovi?

Na jaké číslo Krteček zavola, aby přivolal doktora?

Co všechno Krteček potřeboval, aby postavil sněhuláka?

4. Přiřazování stop ve sněhu k lesní zvěři

5. Práce s lupou – pozorování stop

Rozvoj: jazykových a řečových schopností, paměti, pozornosti, spolupráce, myšlení, hrubé a jemné motoriky

Záměr: porozumět textu, umět odpovědět na otázky, vědět, jaké oblečení patří do zimy a jaké ne, znát části těla, umět pomoci kamarádovi v nesnázích, zkoumat a hledat odpovědi na nevyřešené situace

Dramatické činnosti:

1. Pantomima – zimní sporty

2. Dramatizace pohádky Krtek a sněhulák

3. Námětové hry: doktor, ošetřovatel, apod.

4. Napodobování tání stavění a tání sněhuláka

Rozvoj: řečových dramatických, pohybových schopností, paměti, spolupráce mezi dětmi a učitelkou, fantazie, představivosti, empatie

Záměr: znát několik zimních sportů a umět je napodobit, mít základní znalosti o tom, co dělá doktor, jak pomáhá, co využívá, vědět, jak postavit sněhuláka a co se s ním stane po zimě

6.6 Čas masek a převleků

Charakteristika: Zimě pomalu dochází zásoby sněhu a ledu, slunce naopak nabírá na síle, dny se prodlužují a lidé se radují. V tomto integrovaném bloku pozorujeme a zkoumáme přírodu a okolí, které se po dlouhé zimě probouzí a raduje se z prvních slunečných paprsků, které nás příjemně pálí. S dětmi se ve školce radujeme také, protože nastává období masek a plesů, kdy se každý může na chvíli proměnit v něco i nereálného a může si vyzkoušet, jaké to je žít jako v pohádce.

Nabídka a inspirace pro paní učitelky:

Pohybové činnosti:

1. Hádej kdo jsem?

Věk dětí: 4-6 let

Počet dětí: 28

Pomůcky: rekvizity

Prostředí: venku, v prostorách MŠ

Rozvoj: jazykových a řečových dovedností, orientace v prostoru, empatie

Postup: Začarované dítě v něco, co si samo vymyslí, předstoupí před děti, aby ho osvobodily, začarované dítě předvádí a popisuje bytost, kterou se stalo, po uhádnutí dětí se kletba zruší a všichni to oslaví tancem na písničku. Poté se ostatní děti snaží osvobodit další začarované dítě.

2. Překážková dráha

Věk dětí: 3-6 let

Počet dětí: 28

Pomůcky: nářadí a náčiní

Prostředí: tělocvična

Rozvoj: hrubé motoriky, zvládnání různých překážek, hbitost

Postup: Po třídě učitelka rozestaví překážkovou dráhu, kde děti budou držet rovnohávu, budou přeskakovat, podlézat a pod. Překážková dráha může být různě obměňována.

3. Židličkovaná

Věk dětí: 5-6 let

Počet dětí: 28

Pomůcky: CD, židličky

Prostředí: v prostorách MŠ

Rozvoj: rychlé reakce, empatie a spolupráce

Postup: Do kruhu jsou postavené židle. Židlí je tolik, kolik je dětí. Za znění hudby děti chodí okolo židlí a když hudba přestane hrát, děti se rychle snaží posadit se na židli. S nadcházejícím kolem se vždy ubírá jedna židle. Nakonec zbyde židle jen jedna, ale v této hře nikdo nevypadává, děti se musí snažit, aby to nikoho nebolelo. Na koho v kolech už nezbyde židlička, sedne si na kamaráda, který ho drží, aby nespadl.

Estetické činnosti:

a) Písničky:

1. Beruško, půjč mi jednu tečku
2. Jede, jede mašinka

3. Vařila mišička kašičku
4. Dáda Patrasová – Žížala
5. Dáda Patrasová – Rumba rej
6. Mraveneček

b) Báseň:

1. Karneval
2. Karneval
3. Karneval

c) Výtvarné a pracovní činnosti:

1. Výroba masky
2. Omalovánky – Karneval
3. Grafomotorický list – klaun, vybarvit
4. Výroba klauna z papírového talíře
5. Modelování – např. Klaun, zvířata, princezna apod.
6. Rekvizity na focení (i-creative.cz)
7. Výroba korunky pro princeznu a prince
8. Malba klauna vodovkami
9. Výzdoba třídy (barevná kolečka, hvězdy, malí klauni apod.)
10. Klauni z ruliček od toaletního papíru

Rozvoj: jemné motoriky, představivosti, barev, pracovních dovedností, fantazie, tvořivosti

Kognitivní činnosti:

1. Rozhovor o Karnevalu
2. Otázky:
  - Co to znamená?
  - Kdy se slaví?
  - Za jaké masky můžeme jít?
  - Z čeho všeho se dají masky vyrobit?

3. Lidové hádanky

Malý domeček, plný koleček. (Hodiny)

Červené a malované, z lásky bývá darované. (Srdce)

Čtyři rohy, žádné nohy, jenom břicho veliké. (Peřina)

Stojí, stojí dub

a na tom dubu dvanáct větví,

na každé větvi po čtyřech hnízdech

a v každém hnízdě po sedmi vajíčkách. (Rok, měsíce, týdny, dny)

4. Grafomotorický list – Klaun

5. Výzdoba třídy

6. Zábavné hry

- chůze na chůdách mezi kuželemi

- kutálení míče mezi kuželemi

- házení kroužků na stojany

7. Hádej, kdo jsem? Každé dítě popíše svou masku a ostatní hádají, kdo se za tou maskou skrývá. (např. Jsem vtipný, mám červený nos a jsem velice barevný).

Rozvoj: jazykových a řečových schopností, paměti, pozornosti, spolupráce, myšlení, jemné motoriky

Záměr: porozumět tradicím, některé z nich si vyzkoušet, umět odpovědět na otázky, porozumět textu

Dramatické činnosti:

1. Ples (každý předvede svojí masku, svůj převlek – pejsek chodí po čtyřech a štěká, klaun se usmívá a skáče radostí apod.)

2. Pantomima (např. Klaun předvádí žonglování, pes hledá kost po čuchu, princezna tancuje apod., ostatní děti hádají o jakou činnost se jedná)

3. Pohybový doprovod k písni Mraveneček

4. Pomocí rytmických nástrojů si každý vymyslí svůj vlastní hudební doprovod, kterým nám představí svojí masku (např. Klaun – veselé, rychlé bubnování, princezna – využití trianglu, šašek – chrastítka apod.)

Rozvoj: řečových dramatických, pohybových schopností, paměti, spolupráce mezi dětmi a učitelkou, fantazie, představivosti, empatie

Záměr: Vytvořit si vlastní hudební doprovod, vymyslet činnost, která je typická pro masku

6.7 Čas rašení a rození

Charakteristika: V tomto integrovaném celku se těšíme na velikonoční svátky, ke kterým patří zvyky a tradice. Víme, proč se slaví Velikonoce a jak si je můžeme udělat krásné i ve školce. S velikonočními svátky vykvétají také první kvítka a rodí se mláďata.

Nabídka a inspirace pro paní učitelky:

Pohybové činnosti:

1. Kde je slepička?

Věk dětí: 3-6 let

Počet dětí: 28

Pomůcky: žádné

Prostředí: venku, v prostorách MŠ

Rozvoj: sluchových dovedností, pozornosti

Postup: Určené dítě je slepička, která se schová. Ostatní děti sedí pohromadě na zemi a mají zavřené oči. Když se slepička schová, začne vydávat zvuky. Ostatní děti se pokusí najít po slepu ztracenou slepičku.

2. Vajíčko

Věk dětí: 4-6 let

Počet dětí: 28

Pomůcky: vyrobená vajíčka, CD

Prostředí: v prostorách MŠ

Rozvoj: rychlosti, obratnosti, pozornosti, rychlé reakce na daný signál

Postup: Děti se stanou slepičkami, každá slepička ve třídě snese jedno vajíčko. Za doprovodu hudby slepičky chodí různě po dvoře. Když ale hudba přestane hrát, každá slepička si musí najít své vajíčko.

3. Kohoutek a kuřátko

Věk dětí: 3-6 let

Počet dětí: 28

Pomůcky: maňásek kuřátka a kohoutek

Prostředí: venku, v prostorách MŠ

Rozvoj: rychlé reakce a pozornosti, spolupráce

Postup: Děti stojí nebo sedí v kruhu. Jedno dítě drží v ruce kohoutka a dítě na druhé straně drží kuřátko. Děti si posílají po kruhu kohoutka a kuřátko tak, aby kohoutek kuřátko nechytil.

4. Kytičkovaná

Věk dětí: 4-6 let

Počet dětí: 28

Pomůcky: umělé květiny, CD

Prostředí: venku, v prostorách MŠ

Rozvoj: barev, pozornosti, postřehu

Postup: Po místnosti se rozendají květiny různých barev. Za znění písničky děti pobíhají po zahrádce tak, aby nepošlapaly květiny. Když píseň přestane hrát, každý si najde jednu květinu a stoupne si vedle ní. Květin je stejný počet jako dětí. Vždy po dalším kole se ubírá jedna květina. Na koho v příštím kole květina nezbyde, ten jde za paní učitelkou pustit další písničku.

Estetické činnosti:

a) Písničky:

1. Běžel tudy zajíček

2. Zajíček ve své jamce

3. Běží liška k Táboru

- zaspívání písně

- pohybový doprovod (v kruhu)

- tanec ve skupinkách, ve dvojicích

- hra na rytmické nástroje

- hra na vlastnoručně vyrobené nástroje (z pet lahve, z pytlíků apod.)

- hra na tělo

Rozvoj: sluchových a pohybových dovedností, reakce na změnu pohybu, jemné i hrubé motoriky, fantazie, spolupráce, rytmu

b) Básně, koledy:

1. Vajíčko
2. Slepíčka
3. Červené vajíčko
4. Malý zajíček
5. Dejte vejce malovaný

Rozvoj: paměti, správné artikulace, jazykového a řečového projevu

c) Výtvarné a pracovní činnosti:

1. Výroba zajíčka
2. Malba a rytí vajíčka
3. Výroba vajíčka
4. Beránek – grafomotorický list
5. Zajíc, grafomotorický list + omalovánka
6. Omalovánky
7. Zvířátka na špejli – zajíc, kuře, slepice
8. Košík
9. Ovečka, polepování vatou
10. Pletení pomlázky z bavlny

Rozvoj: jemné motoriky, představivosti, barev, koordinace ruky a oka, pracovních dovedností

Kognitivní činnosti:

1. Pracovní list Velikonoce
2. Tradice Velikonoc

- barvení vajíček
- pletení pomlázky
- koledování
- pečení beránka

3. Hádanka:

Kulatý dům bez dvěří, bílý jako pápěří.

Klepneš na něj maličko, hned vyběhne sluníčko. (Kuřátko)

4. Výzdoba třídy

5. Děti přinesou z domova na ukázkou malované vajíčko – porovnávání s ostatními (techniky, barvy...)

6. Otázky:

- Kdy se slaví Velikonoce a proč?

- Co všechno se můžeme vytvářet o Velikonocích (beránek, velikonoční sekaná, pomlázka, vajíčka,...)

- Co na Velikonoce děláte nejraději?

7. Grafomotorický list – Zajíc

8. Jak se nazývají mláďata zvířat?

Rozvoj: jazykových a řečových schopností, paměti, pozornosti, spolupráce, myšlení, jemné motoriky

Záměr: porozumět tradicím, některé z nich si vyzkoušet, umět odpovědět na otázky, vědět, co patří do Velikonoc a co nepatří

Dramatické činnosti:

1. Dramatizace pohádky Kohoutek a slepička

2. Pantomima – předvádění velikonočních tradic

3. Koledování v MŠ

4. Pohybová hra se zpěvem – Zajíček ve své jamce sedí sám

Rozvoj: řečových dramatických, pohybových schopností, paměti, spolupráce mezi dětmi a učitelkou, fantazie, představivosti, empatie

Záměr: znát několik velikonočních tradic, v dramatizaci pohádky se učíme prosociálnímu chování, znát několik velikonočních koled

6.8 Čas čarodějnic a májových koťat

Charakteristika: V tomto integrovaném bloku se radujeme z prvních teplých dnů. Schazujeme teplé oblečení a oblékáme lehké. Užíváme si dlouhých dnů plných slunce. Scházíme se společně u zapáleného ohně, kde vítáme příchod jara. Nesmíme ani opomenout stavbu májky.

Nabídka a inspirace pro paní učitelky:

Pohybové činnosti:

1. Na babu

Věk dětí: 4-6 let

Počet dětí: 28

Pomůcky: skleněné, dřevěné, barevné materiály

Prostředí: v prostorách MŠ

Rozvoj: barev, poznávání materiálu, tvořivost

Postup: Jedno dítě dělá babu, která honí jen toho, kdo nedrží v ruce předmět s určitými vlastnostmi.

2. Na lepidlo

Věk dětí: 3-6 let

Počet dětí: 28

Pomůcky: žádné

Prostředí: venku, v prostorách MŠ

Rozvoj: orientace v prostoru, částí těla

Postup: Děti chodí po prostoru. Jedno dítě je čarodějnice, která ostatní vždy na chvíli začaruje. Přivolá si k sobě na pomoc lepidýlko, které ostatním dětem vždy přilepí určité části těla k sobě, nebo k podlaze. Např. bylo jednou jedno lepidýlko, které všem přilepilo ruce k nohám apod.

3. Pomíchané předměty

Věk dětí: 4-6 let

Počet dětí: 28

Pomůcky: materiální vybavení třídy

Prostředí: v prostorách MŠ

Rozvoj: barev, matematických představ, rychlosti

Postup: Čarodějnice ztratila kouzelnou hůlku a proto se všechny hračky ve třídě pomíchali. Děti mají za úkol čarodějnici pomoc a roztřídit hračky podle velikosti, tvaru a barvy.

4. Čarodějnická překážková dráha

Věk dětí: 3-6 let

Počet dětí: 28

Pomůcky: nářadí a náčiní

Prostředí: v prostorách MŠ

Rozvoj: rozvoj pohybových dovedností – chůze pozadu, udržovat rovnováhu – chůze po laně, prolézání, lezení, přeskoky

Postup: Vě třídě je uspořádaný čarodějnický den, kdy si děti zkouší, jaké to má čarodějnice těžké a co vše musí zvládnout. Chůze pozadu – račí polévka, chůze po laně – had, běh s tyčí mezi překážkami – létání na koštěti, podlézání pod stavbou z molitanových kostek apod.

5. Čarodějnické kolo

Věk dětí: 4-6 let

Počet dětí: 28

Pomůcky: píseň Saxana

Prostředí: v prostorách MŠ

Rozvoj: orientace v prostoru, emapie – dáváme pozor na bezpečnost, postřehu

Postup: Společně vytvoříme kruh, v kterém chodíme pozpátku na píseň Saxana z filmu Dívka na koštěti. Čarodějnický tanec – improvizovaný pohyb, skákání na koštěti

Estetické činnosti:

a) Písničky:

1. Saxana
2. Kolíbala bába čerta
3. Hop, hop, hop
4. Pět ježibab

- zazpívání písňe

- pohybový doprovod (v kruhu)

- tanec ve skupinkách, ve dvojicích

- hra na rytmické nástroje

- hra na vlastnoručně vyrobené nástroje (z pet lahve, z pytlíků apod.)

- hra na tělo

Rozvoj: sluchových a pohybových dovedností, reakce na změnu pohybu, jemné i hrubé motoriky, fantazie, spolupráce, rytmu

b) Básně:

1. Čarodějnice
2. Čáry máry
3. Čarodějnice

Rozvoj: paměti, správné artikulace, jazykového a řečového projevu

c) Výtvarné a pracovní činnosti:

1. kolektivní práce – čarodějnice
2. experimenty s barvou
3. výroba koštete pro čarodějnici – využití různých materiálů
4. malba a výroba ozdob na májku
5. pečení perníčků
6. výroba pavouka v pavučině

Rozvoj: jemné motoriky, představivosti, barev, koordinace ruky a oka, pracovních dovedností

Kognitivní činnosti

1. pracovní list – Jaká cesta vede k čarodějnici?
2. práce s textem – O perníkové chaloupce
3. problémové otázky:

"Co by mohla udělat Mařenka s Jeníčkem proto, aby se příště neztratili?"

"Koho mohli cestou potkat?"

"Co by sis vykouzlil, kdyby jsi uměl čarovat?"

4. seřadit pohádku podle děje (obrázky)
5. povídání o čarodějnici – její vlastnosti, podle čeho bychom jí poznali, jak může vypadat, co by jí nemělo chybět

Rozvoj: jazykových a řečových schopností, paměti, pozornosti, spolupráce, myšlení, jemné motoriky

Záměr: porozumět tradicím, umět odpovědět na otázky, porozumět textu

Dramatické činnosti

1. dramatizace pohádky O perníkové chaloupce
2. slet čarodějnic na školní zahradě – slavnostní průvod dětí převlečených za

čarodějnice, výzdoba zahrady

3. improvizace – ztvárnění různých vlastností, které čarodějnice má, nebo vlastnosti, které děti chtějí, aby čarodějnice měla
4. podle fantazie a tvořivosti dětí, vytvořit ze třídy čarodějnický rej

6.9 Čas vítání a loučení

Charakteristika: V tomto integrovaném bloku se podíváme na to, kam se všude můžeme s naší školkou dostat. Slunečné počasí nám umožňuje vydat se na různé výlety a podívat se tak do koutků našeho okolí. Chystáme se na dovolenou. Každý má jiný zážitek, téma nás může zavést až k moři, nebo do lesů a nebo někam, kde to ještě neznáme. Pozorujeme změny kolem nás, okolo sebe můžeme vidět mnoho rozkvetlých květů. Loučíme se se školním rokem a kamarády, kteří odcházejí do školy.

Nabídka a inspirace pro paní učitelky:

Pohybové činnosti

1. Pobyty venku

- výlety do blízkého okolí
- cesta do lesa
- výlety do ZOO
- výlety na hrady a zámky

- posilujeme u dětí kompetence, především pohybových dovedností
- letní počasí nám dovoluje trávit s dětmi hodně času venku, v přírodě

Estetické činnosti

a) Písničky:

1. Náš kohoutek kokrhá (Malým zpěváčkům, 1986)
2. Panenka (Malým zpěváčkům, 1986)
3. Vlnky a vlny (Malým zpěváčkům, 1986)
4. Na naší říčce (Malým zpěváčkům, 1986)

5. Už se ten Tálínskej rybník nahání

b) Básně:

1. Co dělá slunce
2. Na chytanou
3. Ta Fialka fialová
4. Barvy květin

Rozvoj: paměti, správné artikulace, jazykového a řečového projevu

c) Výtvarné a pracovní činnosti:

1. malba – zážitky z výletů
2. výroba květin z krepového papíru
3. malba přáníček pro budoucí školáky
4. dokreslování stonků květinám
5. výroba barevných květin pomocí balónku, lepidla a bavlnek
6. omalovánky – co si obléknu do teplého počasí

Kognitivní činnosti

1. problémové otázky typu:

"Co bychom si měli vzít sebou na výlet?"

"Co uděláme, abychom se na výletě neztratili?"

2. pracovní listy – Čmeláčí pochoutky
3. stavba hradu a zámku pomocí stavebnic
4. práce s textem – Co bychom měli umět, než půjdeme do školy.
5. zahrádka naruby – zakroužkuj, co do zahrádky nepatří a ostatní vybarvi
6. experiment – co se stane, když zasadíme semínko
7. exkurze do zahradnictví

Rozvoj: jazykových a řečových schopností, paměti, pozornosti, spolupráce, myšlení, jemné motoriky, tvořivosti

Záměr: umět odpovědět na otázky, vědět co je správné a co nesprávné

Dramatické činnosti

1. improvizace – Co vidí sluníčko na obloze?

2. využití různých rekvizit - turista
3. pozorování přírody, poznávání rostlin a živočichů
4. narativní pantomima – cesta na hrad

Rozvoj: poznatků o přírodě, pohybových dovedností, fantazie a tvořivosti

Záměr: poznávat přírodu z více úhlů, využívat naší tvořivost a fantazii

7. ZÁVĚR

V průběhu práce jsem zjistila, že téma Obsah a formy předškolního vzdělávání je velice široké a obsáhlé. Proto jsem se v teoretické části snažila uvést pro mne důležité a zajímavé informace. Klíčovou postavou v dějinách tvorby obsahu předškolního vzdělávání pro mne byl Jan Amos Komenský. V jeho publikacích jsem objevila mnoho inspirace do budoucna, kterou zajisté využiji v praxi. Nejvíce mě nadchla publikace Informatorium školy mateřské, na kterou jsem se zaměřila v teoretické části.

Informatorium je takřka prvním dílem ve světové literatuře, které se zajímá o výchovu a vzdělávání dětí předškolního věku. Komenský přikládá důraz především na přirozenou aktivitu dítěte. Z celého textu Informatoria je patrné Komenského úsilí založit výchovu dítěte na znalosti jeho "přirozeného" vývoje, vývoje tělesného i duševního. (Komenský, 1992)

Záměrem mé práce bylo poukázat na možnosti volby obsahové nabídky vycházející z přírodních jevů a přirozeného běhu času. V praktické části jsem měla zpracovat obsahovou část ŠVP PV založenou na vnímání a prožívání pravidelného rytmu přírodních jevů. Dříve, než jsem tuto část připravila, vedla jsem rozhovory s učitelkami z MŠ U pramene z Českých Budějovic, ve kterých jsem jim položila základní otázku: „Co považujete za stěžejní při tvorbě obsahu vzdělávání ve své třídě? Jako prioritní považují všechny učitelky potřeby a zájmy dětí a proto jsem program koncipovala jako činnostní nabídku, ze které si může učitelka vybírat na základě zájmu dětí a aktuálního dění ve třídě. Uváděné hry a činnosti je možné různě motivovat, upravovat a doplňovat.

Praktickou část jsem rozdělila na devět integrovaných celků, které zasahují do celého roku během chodu mateřské školy. Tyto celky slouží jako nabídka činnosti a inspirace pro učitelky. Každý celek je rozdělený na pohybové činnosti, které jsem s dětmi vyzkoušela během své praxe středokoškovského a vysokoškolského studia. Dále následují estetické činnosti, kam jsem zařadila písničky, básně, výtvarné a pracovní činnosti. Po estetických činnostech následují kognitivní a dramatické činnosti. U kognitivních činností se zabírám texty dětských knížek, problémovými otázkami, hádankami a v dramatických činnostech si děti vyzkoušely dramatizaci pohádky, využití různých rekvizit, improvizaci a pantomimu. V příloze je k nahlédnutí text básní a řízená

čtrnáctidenní praxe absolvovaná v Mateřské škole U pramene. Z devíti integrovaných celků jsem si vybrala celek Čas zimních radovánek a ten jsem zrealizovala ve třídě Broučků se smíšenou skupinou dětí. Realizace mne upozornila na některá rizika plánovaného obsahu. Za riziko např. považuji, pokud by učitelka činnosti naplňovala sama a bez návaznosti na realitu ve třídě. Jako další riziko vnímám skutečnost, že v dnešní době není rytmus přírodních jevů tak patrný a může se stát, že zima nebude vůbec časem zimních radovánek, ale že bude spíše časem nečekaného jara, nebo blátivých louží. I na tyto situace bychom měli být připraveni reagovat. Dalším rizikem je, že celoročně postavený plán činností může učitelku vést k jakési pohodlnosti a ustrnutí va vymýšlení dalších aktivit a činností.

Záměr bakalářské práce jsem podle mého názoru naplnila a práci a její tvorbu považuji za přínosnou především pro mne samotnou. Umožnila mi si ujasnit problematiku vzdělávacího obsahu v mateřské škole a vyzkoušet si tvorbu obsahové části pro svou třídu. V příštím školním roce plánuji tento obsah ve své třídě realizovat.

Další přínos vidím v možnosti inspirovat především začínající kolegyně k vytváření vlastních vzdělávacích obsahů.

8. SEZNAM POUŽITÉ A CITOVANÉ LITERATURY

1. Bečvářová, Z. *Současná mateřská škola a její zařízení*. Praha, 2003. ISBN 0-7178-537-7.
2. Belz, H., Siegrist, M. *Klíčové kompetence a jejich rozdělení*. Praha, 2001. ISBN 978-80-7367-930-9.
3. Brindlová, K. *České pohádky - Dramatizace*. Brno, 2005.
4. Budínská, H. *Hry pro šest smyslů*. Praha, 1994. ISBN 80-7068-084-9.
5. Gato, M. *Nejlepší hry venku*. Olomouc, 2012. ISBN 978-80-7346-138-6.
6. Havlík, P., Ošanec, M., Kacafírek, P. *Na tom našem dvoře*. Nakladatelství Daneb, 1992. ISBN 80-901375-1-2.
7. Janovská, O. *Malým zpěvákům*. Praha, 1988. Státní pedagogické nakladatelství.
8. Jánský, P. *Já, písnička I*. ISBN 80-85925-01-X.
9. Komenský, J.A. *Informatorium školy mateřské*, Praha, 1992. ISBN 80-7017-492-7.
10. Koťátková, S. *Dítě a mateřská škola*. Praha, 2008. ISBN 978-80-247-1568-1.
11. *Kreslení je hra*. Praha, 2011. Nakladatelství Axióma. ISBN 978-80-7292-240-6.
12. Liška, V., Lukšů, J. *Sborník písní v úpravě pro zobcové flétny*. Nakladatelství AGENTURA FOX. ISBN 80-900732-7-1.
13. Machková, E. *Metodika dramatické výchovy*. Praha, 1993. ISBN 80-7068-041-5.
14. *Moje první písničky*. Praha, 2014. 2. vydání, 2015. ISBN 978-80-253-2384-7
15. *Moje první pohádky*. 2. vydání Říčany, 2014. ISBN 978/80-7371-741-4
16. Němcová, B. *Zpokladnice našich pohádek*. Praha, 2003. ISBN 80-7181-792-9.
17. Novotný, M. *Šimonovy pracovní listy 16*. Praha, Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-855-5.
18. Opravilová, E. - Gebhartová, V. *Rok v mateřské škole*. Praha, Portál, 2003. ISBN 80-7178-847-3.
19. Průcha, J. *Moderní pedagogika*. Praha, 2005. ISBN 80-7367-047-X.
20. *Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání*, Praha, 2004. ISBN 80-87000-00-5.
21. Rýdl, K., Šmelová, E. *Vývoj institucí pro předškolní výchovu*. Olomouc, 2012. ISBN 978-80-244-3033-1
22. Sloupová, M. *Rok s krtkem*. Praha, 2011. ISBN 978-80-7367-775-6.

23. Spilková, V., a kolektiv. *Proměny primárního vzdělávání v ČR*. Praha, 2005. ISBN 80-7178-942-9
24. Svobodová, E. *Obsah a formy předškolního vzdělávání*, JČU, České Budějovice 2007. ISBN 978-807040-940-4.
25. Šikulová, R. a kol. *Kapitoly z předškolní pedagogiky*. ISBN 8-7044-825-3.
26. Mlčochová, M. *Šimonovy pracovní listy listy 10*. Praha, 1999. ISBN 978-80-7367-826-5.
27. Mlčochová, M. *Šimonovy pracovní listy 3*. Praha, 1996.
- Šottnerová, D. *Jaro*. Olomouc, 2007. ISBN 978-80-7346-074-7.
28. Šottnerová, D. *Léto a podzim*. Olomouc, 2006. ISBN 80-7346-066-1.
29. Šottnerová, D. *Zima*. Olomouc, 2005. ISBN 80-7346-059-9.
30. Šottnerová, D. *Adventní čas*. Olomouc, 2005. ISBN 80-7346-050-5.
31. Šottnerová, D. *Velikonoce*. Olomouc, 2004. ISBN 0-7346-044-0.
32. Šmelová, E. *Ohlédnutí do historie předškolní výchovy*. Olomouc, 2008. ISBN 978-80-244-2238-1.
33. Zelinková, O. *Pedagogická diagnostika a individuální vzdělávací program*. Praha, 2001. ISBN 978-80-262-0044-4.

Časopisy

34. Leblová, E. *Co žije a roste na zahradě?* Praha, 2015. ISBN 978807170649.
35. Nováková, M. *Svět předškoláka*. NOMILAND, 2007.
36. Nováková, M. *Zdravá školka*. NOMILAND, 2007.

1. PŘÍLOHA

Co považují učitelky v mateřské škole za stěžejní při tvorbě obsahu vzdělávání v jejich třídě?

1.1 Zdravá MŠ U Pramene

1.1.1 První paní učitelka

Plánuji podle ŠVP, který společně vytváříme a dál rozpracováváme do TVP, vždy mám k ruce SUKy - to je ta naše diagnostika dětí, hlavně u dětí s OŠD a pak samozřejmě navazuji na přání dětí, na momentální dění v okolí. Koukám i do předešlých týdnů, kde si píšu, co se mi nepodařilo splnit, kde máme rezervy, na co se mám zaměřovat. Taky máme rozpracovaný hodnotící a evaluační nástroj INDI, kde máme i názory od rodičů a hodnocení - autoevaluaci své práce, takže z toho taky vycházím. Ale jako nejprůkaznější se mi jeví plánovat podle potřeb dětí - něco je zaujme a chtějí to řešit, co je nebaví, od toho klidně upustím...

1.1.2 Druhá paní učitelka

- 1) všímám si celkové atmosféry ve třídě
- 2) co děti aktuálně zajímá
- 3) co by bylo třeba s dětmi "probrat"
- 4) roční období (není podmínkou)
- 5) důležité společenské události
- 6) tradice

Důležitým vodítkem při tvorbě obsahu vzdělávání je také "Školní vzdělávací program". Spolupracuje na něm celý kolektiv pedagogických pracovníků, vypracovává se na tři roky. Všímám si obsahu v jednotlivých podtématech (identita, společenství, aktivita, změny v přírodě, zdravý životní styl). Měly by být v rovnováze, tematické celky se nemusí každý rok opakovat, pokud děti dobře zvládají kompetence k tématu. Velmi důležitým vodítkem k vytváření týdenního plánu je i "Roční plán třídního kurikula", kde si paní učitelky zaznamenávají kompetence, které se loňský rok nedařily "dotáhnout" / na základě evaluace předchozího roku.

1.1.3 Třetí paní učitelka

Plánuji podle našeho ŠVP, kde jsou jasně specifikovaná podtémata, ke kterým si průběžně vymyslím teatické části, k těm přiřazujeme vhodné kompetence i s dílčími cíli. V průběhu roku pak hledáme vyváženost jednotlivých podtémat. To nám všechno poskytuje Kurikulum podpory zdraví a jeho tabulky. Obsah vzdělávání pak čerpám ze svých mnohaletých zkušeností, pozorováním práce kolegyň, četbou různých profesních, námětových knih, výukových programů na CD. Dále přináší inspiraci portfolio na webu, e-knihy a námětníky a některé webové stránky. Dříve to byly hlavně časté profesní kurzy a semináře.

1.1.4 Čtvrtá paní učitelka

Plánuji podle ŠVP a do témat se snažím zařazovat přímou zkušenost, prožitkové učení – exkurze, návštěvy, výlety a pod., ze kterých se snažím vytěžit co nejvíc pro motivaci i učení. Obsah učení se dá zpestřit dramatizací (často a ráda používám maňásky), hrou na hudební nástroje, využívám bohatého tělovýchovného vybavení i výukových pomůcek. Vybavení ve třídách hodnotím jako bohaté, s možností využívat počítač jak k výuce (hudba, obrázky,...), tak pro seznamování dětí se základy jeho sebeobsluhy (samozřejmě formou vhodných her). V závěru mého uvažování ale musím zmínit i pedagogickou improvizaci, experiment, hru s myšlenkou – ráda vymyslím úplně nahodilé originální činnosti, které vyplnou ze situace.

2. TEXTY BÁSNIČEK A PRACOVNÍ LISTY PRO TŘÍDNÍ VZDĚLÁVACÍ PROGRAM

2.1 Čas babího léta

a) Text básniček

1. Ovocný strom

Ráno obírej mě,
večer očesej mě,
jen mě neuraz,
dám ti za rok zas. (Šottnerová, 2006)

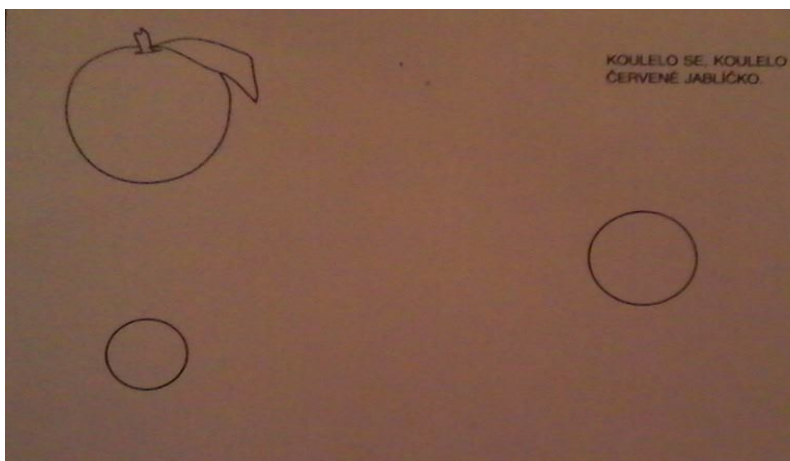
2. Strom

Komu deště hezky čistí
korunu z větví a listí?
Listy na stromech
v létě se zelenají,
na podzim opadají. (Šottnerová, 2006)

3. Brambora

Koulela se ze dvora,
takhle velká brambora.
Neviděla, neslyšela,
že na ni padá závora.
Kam koukáš ty závoro,
na tebe ty bramboro.
Kdyby tudy projel vlak,
byl by z tebe bramborák.

b) Pracovní list (Mlčochová, 1996)

2.2 Čas padajícího listí

a) Text básniček

1. Střevíčky

Září už zamyká zahradu na klíček.

Kam léto odběhlo?

Ztratilo střevíček -

utíká dál a dál...

Topol ho zasypal lístečky z koruny.

A podzim obouvá vybledlé ocúny... (Šottnerová, 2006)

2. Jabloň

Jabloň v létě dává plody.

Na podzim pak listí shodí.

Celou zimu drží půst.

Na jaře se učí růst.

Jablůňka holá stýská si:

Kde jsou mé všechny okrasy?

Proč ještě trháš listí mé,

ty zlý a chladný podzime! (Šottnerová, 2006)

3. Větríček

Foukej, foukej větríčku,

shoď mi jednu hruštičku,
Shoď mi jednu nebo dvě,
budou sladké obě dvě. (Šottnerová, 2006)

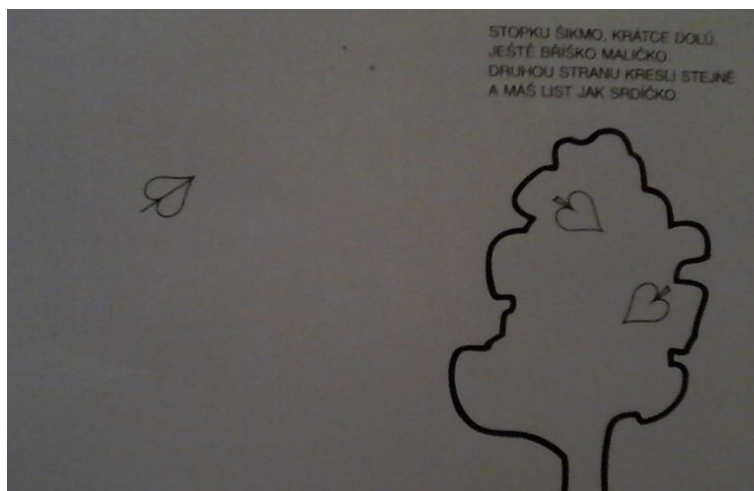
4. Draci

Nebem letí draci,
vrány do nich klovou.
Podzim se k nám vrací
s vůní bramborovou. (Šottnerová, 2006)

5. Podzimní

Vítr voní po podzimu
kouřem bramborové natě,
obloha dostala rýmu,
kýchá a svět šlape v blátě.
Slunce už jen dohořívá,
za chvíli ho mraky skryjí,
kos na holé větvi zpívá
první smutnou melodii. (Šottnerová, 2006)

b) pracovní list (Mlčochová, 1996)

2.3 Čas prvních vloček

a) Text básniček

1. Zima, zima, dlouhá noc

Tmy je kolem moc a moc.

Krá, krá,

od časného rána

kráká vrána urousaná,

den však neprobudí ani

Broukne na ni:

„Nech si to, paní.“ (Šottnerová, 2006)

2. Sněhové vločky

Skotačila s vločkou vločka,

zavíraly smíchy očka.

A když se dost nasmály,

dolů na zem přistály.

Je jich všude plno.

V lese, na stráních...

Děti, napadl nám nový sníh. (Sloupová, 2011)

3. Na zlý mráz

Pojď, utíkej, mráz je zlý

a s nikým se nemazlí.

Jestli tady budeš stát,

zaleze ti pod kabát. (Sloupová, 2011)

b) Pracovní list (Nováková, 2007)

2.4 Čas dlouhých nocí

a) Text básniček

1. Stromečku, vstávej

Stromečku, vstávej,
ovoce dávej,
umyj se, ustroj se,
je Štědrý den!

2. Chumelí se, chumelí

Chumelí se, chumelí,
maminka jde pro jmelí,
a tatínek pro ovoce,
už se těším na Vánoce.

A kdy budou? Hnedle, hnedle,
v předsíni už stojí jedle.

3. Prosinec

Za prosincem končí rok,
do nového už jen krok.
V prosinci jsou Vánoce,
přesně jednou po roce.

4. Koleda, koleda, Štěpáne

Koleda, koleda, Štěpáne,
co to neseš ve džbáně?
Nesu, nesu koledu,
upad jsem s ní na ledu.
Psi se na mě sběhli,
koledu mi snědli.

5. Vánoční stromeček

Vánoční stromeček zavoněl v pokoji,
maminka u stolu jablíčko rozkrojí.
A když ho rozkrojí, uvidím hvězdičku,
co byla schovaná v červeném jablíčku.

6. Těším se na Vánoce

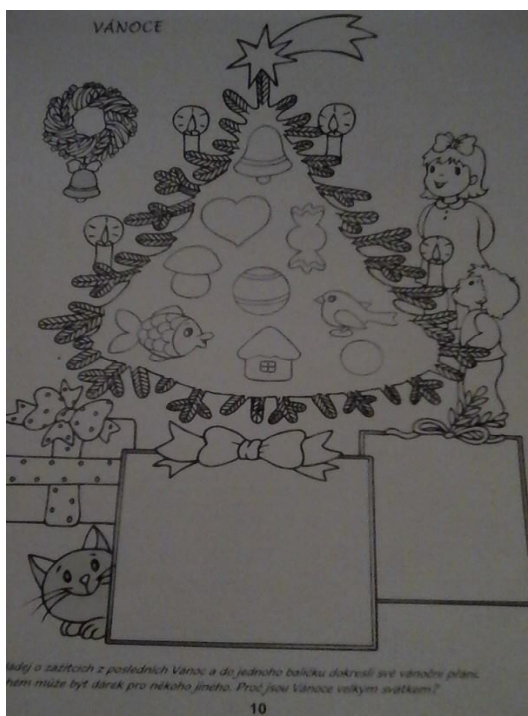
Těším se těším, že přijdou zas,
Vánoce bílé, ten krásný čas.

Stromeček máme ozdobený,
dárečky pod ním zabaleny.

Vánoce, Vánoce přišly už k nám,
v jesličkách malého Ježíška mám.

Vánoční koledy do ticha zní,
Ježíšek maličký spinká a spí.

b) Pracovní list (Nováková, 2007)

2.5 Čas zimních radovánek

a) Text básniček

1. Mrzne

Mrzne a mrzne a mrzne.

Ten, kdo se neschová, zmrzne.

Ten, kdo se neschová rychle a hned,

bude z něj vločka, rampouch a led. (Sloupová, 2011)

2. Jak se tváří mráz

Kdopak zamknul kaluže?

Mráz. Ten za to vždy může!

Ukaž, mraze, svoji tvář.

Jakpak asi vypadáš? (Sloupová, 2011)

3. Sněhuláci

Zima, zima už je tady,

radosti je plno všady.

Postavíme sněhuláky,
bambulaté pajduláky. (Sloupová, 2011)

4. Leden

Leden, leden,
přikryl vodu ledem,
a kde byly včera louže,
tam to dneska pěkně klouže. (Šottnerová, 2005)

5. Únor

Jirka se ještě klouže,
z klouzaček budou louže.
Ať je to hodně brzy,
už nás ta zima mrzí. (Šottnerová, 2005)

b) Pracovní list (Nováková, 2007)

2.6 Čas masek a převleků

a) Text básniček

1. Karneval

Muzikanti, co děláte?

Ej, máte housle a nehrajte.

Zahrajte mně na husličky
a rozveselte ty družičky.

Zahrajte mně na tu basu
a rozveselte všecku chasu.

Zahrajte mně na cimbále,
ať moja milá veselá je.

Zahrajte mně všeci spolu
a vyprovodte mě až domů. (Šottnerová, 2005)

2. Karneval

Zahrajte mi, housličky
z javorové destičky.

Zahrajte mi vesele,

ať se srdce zasměje. (Šottnerová, 2005)

3. Karneval

Tancujte, myši,

jak která slyší,

která je hluchá,

ať neposlouchá,

která je chromá,

ať sedí doma.

Šupšupšup šup šup,

huphuphup hup hup,

jenom tak dále,

jenom tak dále. (Šottnerová, 2005)

b) Pracovní list (Mlčochová, 1999)

2.7 Čas rašení a rození

1. Vajíčko

Slepice, slepičko,
snes mámě vajíčko!
Snesu, až k snídani
dostanu zobání.
A kampak, slepičko,
schováš to vajíčko?
Ve slámě, v jeteli,
hledejte je -
kdybyste viděli,
jak se směje. (Šottnerová, 2004)

2. Slepíčka

Kropenatá slepičko,
snes nám zlaté vajíčko.
Zlaté vejce? - Ach, cos ním?
O zlato já nestojím.
Jak by se mi ze zlata
líhla potom kuřata? (Šottnerová, 2004)

3. Červené vajíčko

Hanka vzala vajíčko,
barvila je na červeno.
Potom do něj jehličkou
vyškrabala moje jméno.

Praví staré obyčeje,
že když s Hankou vejce sním,
ať se děje, co se děje,
jednou se s ní ožením.

V pondělí se k Hance ženem.
Já se ženu nejvíce.
Už mám vejce se svým jménem!
Ale...! Je to kraslice.
Zdá se, že můj plán teď vážne.
Jak se s Hankou rozdělím,
když je vejce uvnitř prázdné?
Snad až za rok. V pondělí! (Šottnerová, 2004)

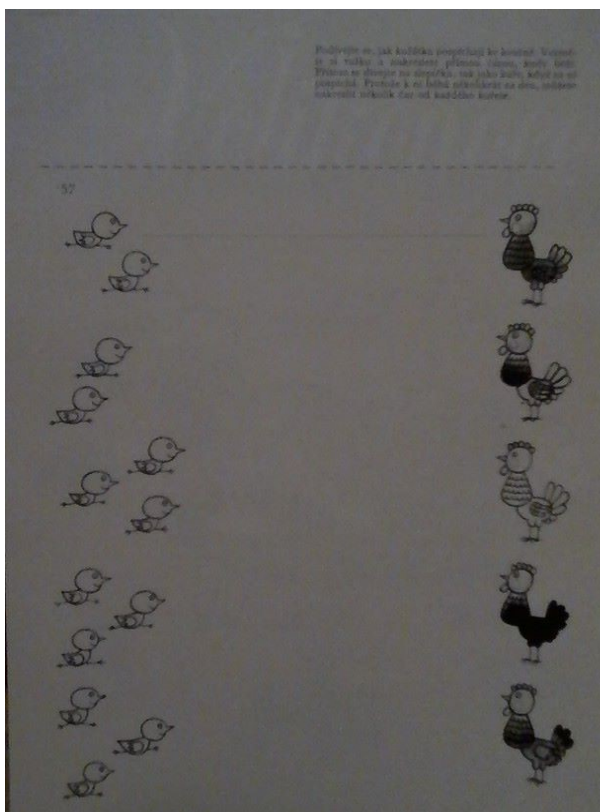
4. Malý zajíček

Hody, hody, doprovody,
já jsem malý zajíček,
utíkal jsem podle vody,
nesu kopu vajíček.

5. Dejte vejce malovaný

Hody, hody, doprovody,
dejte vejce malovaný.
Nedáte-li malovaný,
dejte aspoň bílý,
slepička vám snese jiný.

b) Pracovní list (Mlčochová, 1996)

2.8 Čas čarodějnic a májových koťat

a) Text básniček

1. Čarodějnice

Čarodějnice

rozcuchaná velice,

když přijdou zlé časy,

šedivé má vlasy,

když tělo chřadne,

do ohně padne. (Šottnerová, 2007)

2. Čáry máry

Čáry máry fuchty,

z černej mouky buchty!

Čáry máry pod kočáry,

ať se jí to všechno spálí!

Hu! (Šottnerová, 2007)

3. Čarodějnice

Čarodějnice

dlouhá jako jitrnice

je zde mezi náma!

Jé, jé, jé!

Třikrát musíš obejít

a přitom si musíš říci:

Ta je hezká,

ta je hezcí!

Ta je nejhezčí. (Šottnerová, 2007)

b) Pracovní list (časopis Pastelka)

2.9 Čas vítání a loučení

a) Text básniček

1. Co dělá slunce?

Barví trávu.

Zvedá hlavu

slunečnici.

Na pšenici stříká zlato.

Suší bláto.

Kreslí stíny.

To je dřiny. (Šottnerová, 2006)

2. Na chytanou

Motýli rozevřou křídla

plná květů

a letí vstříc létu.

Léto rozevře náruč,

že motýli chytí.

Chytilo louku.

Místo motýlů drží

kytici kvítí. (Šottnerová, 2006)

3. Ta Fialka fialová

Ta Fialka fialová,

v trávě se nám celá schová.

Včelkám to však nevadí,

vůně, ta ji prozradí.

4. Barvy květin

Zelená je barva trávy,

růžovou mají růže rády.

Žlutý blatouch – to už víme,

k fialce si přivoníme.

Černý kvítek nenajdeme,

ať hledáme, kde jen chceme.

Bílé jsou vždy sněženky,

červené zas pivoňky.

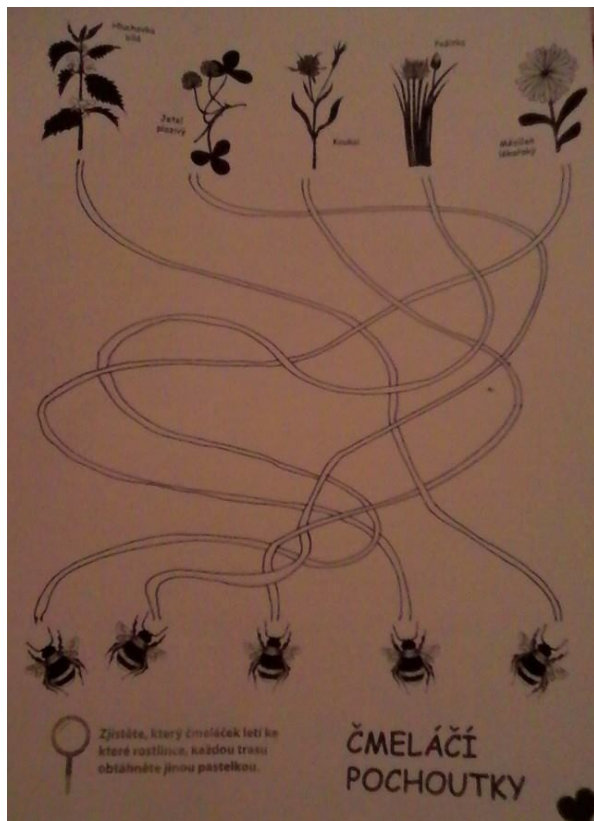
Měsíček je oranžový,

to vám každé dítě poví.

Všechno roste v hnedé zemi,

modrá chrpa líbí se mi.
Všechny tyhle barvičky
mají rády kytičky. (Sloupová, 2011)

b) Pracovní list (Leblová, 2015)

3. ČTRNÁCTIDENNÍ ŘÍZENÁ PRAXE, REALIZACE, PLÁN A EVALUACE

Mateřská škola: Zdravá U Pramene

Třída: Broučci

Počet dětí: 28

Věk dětí: 3-7 let

Integrovaný celek: Čas zimních radovánek

V mateřské škole U Pramene jsem s dětmi zrealizovala integrovaný celek Čas zimních radovánek. Od ledna zde pracuji, jako učitelka a tak jsem měla chvíli na to, abych lépe poznala smíšenou skupinu a chod mateřské školy. Každý týden je zde jiné téma, proto jsem si integrovaný celek rozdělila na tyto dvě části: „Zvířátka a ptáčci v zimě, poznáváme zimní sporty a radujeme se ze sněhu.“ Ať máme v mateřské škole jakékoliv téma, tak u každého klademe důraz na naše zdraví i zdraví ostatních a bezpečnost. V tomto integrovaném celku, dbáme především na předcházení nemocem a bezpečnost, kterou spojíme hlavně se zimními sporty a u radovánek ve sněhu dbáme na to, abychom i přes zimní studené počasí byli stále zdraví, jako rybičky. „My jsme kluci a holky a chodíme do Zdravé školky.“

U odpolední směny mateřská škola zavedla tzv. „kluby“, kam dochází předškolní děti, během spaní. Do postýlek uleháme v půl jedné do dvou hodin. Předškolní děti neleží na postýlkách, ale mají svoje lehátka s příkrývkou a polštářem. Půl hodiny na lehátku odpočívají a pokud neusnou a chtějí se zapojit do klubu, tak v jednu hodinu mohou vstát a pracovat potichu u stolečku, aby nerušily malé děti, co spí. U stolu už mám vždy připravené pomůcky a tiše dětem popíšu, co dnes budeme vytvářet a jaký je postup. Poté se děti v tichosti pustí do práce a pokud by potřebovaly něco vědět, šeptem se zeptají. Učí se tak soustředěnosti a ohleduplnosti vůči ostatním dětem.

1. týden, ranní směna (6:30 – 12:30)

Téma: Radujeme se ze sněhu a poznáváme zimní sporty

Cíle: rozvíjení jemné motoriky, pracovat s různým materiálem, správné držení pomůcek

Činnosti: modelování lidské figury v pohybu, výroba rukavice a šály, omalovánky

Výstupy: dítě zvládne vytvořit sportovce z modelíny, malé děti ví, jak se zachází s nůžkami a zvládnou nastříhnout papír, předškolní děti zvládnou spojit bod A do bodu B, pomocí

předkreslených teček

Realizace:

V tomto týdnu jsem se zaměřila především na zimní sporty a proto jsem ráno navrhla dětem tyto pracovní a výtvarné činnosti: modelování lidské figury v pohybu – sportovec, výroba rukavice a šály. Omalovánky se zimními sporty děti využívaly během celého týdne. Ke stolečku, u kterého bývá pravidelně klub pro předškolní děti vždy ráno připravím potřebné pomůcky.

V pondělí jsem měla pro předškolní děti připravené rukavice a pro malé děti šály. Pokud ten den děti nechtějí vyrábět, nemusí. Máme pravidlo, že když vyrábět nechtějí, tak ten den nemusí, ale musí přijít k paní učitelce během týdne, aby si výrobek dodělaly a mohly si ho dát na výstavu. Předškolní děti měly předkreslenou zimní rukavici, která byla rozdělená na několik částí a fungovala, jako grafomotorický list, kdy děti měly za úkol spojit čáry z jednoho bodu do druhého. Body děti spojovaly voskovou pastelkou a na každou linku použily jinou barvu. Vyzdobené rukavice poté přetřely vodovými barvami. Malé děti měly možnost vyrobit si papírovou šálu, která tvořila pruh papíru. Obě dvě strany papíru děti nastříhaly nůžkami. Většina tříletých dětí zvládá samostatné stříhání, jen několik jedinců potřebovalo pomoci. Nastříhaný papír děti vyzdobily pastelkami, dle vlastní fantazie. Tyto činnosti děti bavily a během pondělí, úterý a středy měly výrobky hotové. Pokud chce hodně dětí najednou vyrábět, vezmu si ke stolečku nejvíc osm dětí a postupně se střídají, abych se mohla na každého soustředit a pozorovat celkové dění ve třídě. Pokud mi u stolečku pracují jen malé děti, vezmu si ke stolečku jen čtyři. S nůžkami u malých dětí pracuji individuálně. Výtvary vždy vystavujeme buď v šatně a nebo ve třídě.

Ve čtvrtek jsem ke stolečku připravila modelínu a uprostřed stolu byl vymodelovaný sportovec. Děti mohly ke stolu libovolně přistupovat a jen tak si s modelínou pohrávat, zkoušet různé experimenty. Sportovce si zkoušely vymodelovat zejména předškolní děti, které nepotřebovaly pomoc. Malé děti si s modelínou zkoušely různé varianty a modelovaly, co je napadlo. To ale vůbec nevadí, protože byli spokojení. Modelína nadchla děti natolik, že jsem jí nechala vyndanou do druhého dne.

V řízené činnosti jsem se každý den zaměřovala na jiné dovednosti. V pondělí jsem děti namotivovala příběhem s využitím maňáska. Maňásek krteček nás prováděl celý týden. Tento den jsme se zaměřili především na to, jak se oblékáme do zimy a co děláme proto,

abychom předcházeli nemocem. Využili jsme pohybovou říkanku Hlava, ramena, kterou jsem si přeměnila na: Kalhoty, boty, svetr, bunda... Cvičili jsme se sněhovými (papírovými) koulemi za pomoci různých písniček. Děti mi samy navrhly pohybovou hru Karel řekl, a tak jsme si jí zahráli, akorát jsem ji přeměnila na Lyžař řekl.

V úterý jsme si s krtečkem povídali o tom, co všechno nám zima nabízí a jaké všechny sporty existují a které si můžeme vyzkoušet venku i ve školce. K zopakování sportů nám pomohla dramatická metoda pantomima, kdy dítě předvádělo sport a ostatní děti hádaly. Poté se především starší děti domlouvaly mezi sebou a sport předváděli i ve skupinkách (například hokej).

Ve středu jsme si vyzkoušeli, jak to má sportovec těžké, protože se musí udržovat v dobré kondici. A tak jsme si vytvořili překážkovou dráhu, jako cestu do zimního střediska. Zimní středisko děti zaujalo natolik, že jsme po cvičení středisko museli postavit pomocí stavebnic. Přinesla jsem bílé prostěradlo, které znázorňovalo led a děti předváděly jízdu na bruslích.

Ve čtvrtek jsme se naučili báseň na saních s pohybovým doprovodem, kterou jsme využily při opakování zimních sportů. Děti měly mnoho zážitků z různými sporty a tak jsme si do kruhu poslali vločku a ten kdo jí držel nám mohl vyprávět svůj zážitek. Také jsme poznávali sportovce pomocí jejich pomůcek, bez kterých by se neobešel (hokejka, brusle, lyže apod.)

Ve čtvrtek nám nezbyl čas naučit se písničku a tak jsme to přesunuli na dnešek, pátek. Nejprve jsem dětem píseň zazpívala s doprovodem na kytaru. Poté jsme si říkali, o čem písnička byla a zopakovali jsme si text. Píseň jsme zkoušeli vytleskávat a i malé děti dobře zvládaly rytmus. Když jsem věděla, že už děti umí text, tak jsme píseň nakonec doprovodili i rytmickými nástroji. Na závěr jsme si společně zopakovali báseň s pohybovým doprovodem a šli jsme na vycházku o něco dříve, aby si děti užily dostatek bobování na zahradě. Píseň jsme si s dětmi zpívali i v dalším týdnu.

Vycházky jsme celý týden trávili na zahradě, kde děti měly možnost užívat si bobování, stavění sněhuláka, iglů a jakékoliv vytváření se sněhem. Z předešlých dnů znaly pravidla bezpečnosti, aby nedošlo k úrazům. Pravidla vždy stejně opakujeme každý den před vycházkou.

Evaluace:

Na zasněženou zahradu se děti těší celý rok. K zimě patří i zimní sporty, na které děti navázaly samy, protože se zrovna tento týden vrátila holčička z lyžování. Většina třídy pravidelně odjíždí každou zimu do hor, kde se s rodiči věnují zimnímu sportu. Děti se dozvěděly mnoho nejen o sportu, ale i o pomůckách, které k němu patří, ale hlavně také o bezpečnosti, která je důležitá nejen při různých sportech.

Děti postupně přicházejí do školky, většinou do devíti hodin, kdy v mateřské škole probíhají spontánní hry. Většinou přichází dítě do třídy hned zabočí k určité stavebnici, kterou má rádo, nebo k něčemu s čím si rádo hraje. Do školky ale také přicházejí děti, které zrovna vůbec neví, s čím by si chtěly hrát. Proto mám připravené různé činnosti. Dětem činnost nabídku a buď ji využijí, nebo ne. A pokud ano, činnost se snažím dále motivovat. Jinak do her dětí nevstupuju, pokud nehrozí například nějaký úraz.

Činnosti se vždy snažím udělat tak, aby odpovídaly věku a možnostem každého dítěte. U dětí, které jsou pomalejší a potřebují větší pozornost, přistupuji individuálně. Děti jsou velice tvořivé a proto se snažím využívat různý materiál. Tento týden jsme se více seznamovali s modelínou a předškolní děti si vyzkoušely experiment, kdy spojily voskové barvy s vodovými. Děti podávaly různé návrhy, například si myslely, že vodová barva překryje voskovku a ta tak nebude vidět. Děti byly překvapené o opaku. Děti neměly problém spojit voskovkou vyznačené body až na jednoho chlapce, který je hyperaktivní a tolik se nesoustředí, na všechno moc chvátá, vše chce mít rychle hotové. Dokončené výrobky si každý s pomocí dospělého vystaví většinou v šatně a nebo ve třídě. Při řízené činnosti se každý den zaměřujeme na něco jiného. Využíváme pohybové, hudební, výtvarné, pracovní a dramatické dovednosti. Tento týden se děti seznámily s dramatickou metodou pantomima, díky které jsme si zopakovali mnoho zajímavých zimních sportů. Zasněžená krajina nám umožnila vyzkoušet si různé aktivity se sněhem. Na konci týdne děti dobře znaly podmínky a pravidla bezpečnosti venku i v mateřské škole, které se dodržují zásadně při zimních sportech. Víme, že led je zmrzlá voda a nešlapeme na něj, abychom neuklouzli a sněhové koule se nehází do obličeje, aby nezranily. Také víme, jak se máme teple oblékat a co můžeme udělat proto, abychom venku nenastydli. O zimním sportu zazpíváme písničku, kterou doprovodíme rytmickými nástroji a náš den začíná básní s pohybovým doprovodem. Snažíme se chodit na vycházky o něco dříve, protože jedině tak se nejlépe dozvíme něco o zimním sportu, když si to samy vyzkoušíme.

2. týden, odpolední směna (9:30 – 16:00)

Téma: Zvířátka a ptáčci v zimě

Cíle: rozvoj jemné motoriky, pozornosti a myšlení, barev, geometrických tvarů, využití různého materiálu

Činnosti: výroba krmítka pro ptáčky, SUKY

Výstupy: předškolní děti umí zacházet s nůžkami, dítě zvládne nastříhat látku a zvládá pracovní postup, dítě zvládá samostatně pracovat s pracovními listy, které se týkají geometrických tvarů a barev

Realizace:

Zasněžená krajina nám umožnila pozorovat naše i cizí stopy ve sněhu. Vycházky jsme trávili především na zahradě, ale také na procházce, kde jsme společně hledali krmítka pro ptáčky a pozorovali jsme samotná zvířata, která u nás zůstávají přes zimu, nebo se neuložila k zimnímu spánku. Během podzimu děti shromažďovaly do mateřské školy zásoby kaštanů a žaludů a my jsme je konečně využili k tomu, abychom pomohli zvířátkům v lese. Plody jsme rozdělili do sáčků, které děti samy nesly a poté je nasypaly na místo pod stromy, které si vyhlídly. Za několik dní se dojmeme podívat, jestli zvířátka objevila naše dobroty. Cestou si také děti všimly mnoho stop, které jak se děti mezi sebou dohodly, nejspíš patřily psům, koním, kočkám a lišce. Stopy jsme porovnávali s lidskými, děti si všímaly rozdílů, co se týká velikosti a tvaru. Zahráli jsem si na detektivy a kočičí stopu jsme pozorovali až k lesu, kde zmizela. Ve školce jsme poté diskutovali o tom, jestli to opravdu byla kočičí stopa a co dělala na poli a poté v lese. Děti vymýšlely různé alternativy a nakonec jsme se domluvili na tom, že za týden zkusíme podniknout další detektivní cestu, jestli se tam neznámé zvíře vrátilo a jestli ano, zkusíme toho vyzkoumat víc. Děti už přemýšlely o tom, že musíme ze školky vyrazit dřív, abychom to vše stihli a vrátili se včas do oběda. Na začátku týdne jsme společně nasypali zrní i do našeho krmítka na zahradě a v pátek jsme zkoumali, jestli tam ptáčkové létají a jestli jim chutná.

V klubu s předškolními dětmi jsem rozvrhla práci na celý týden. Z celkové práce vzniklo krmítko s ptáčky. První den si děti obkreslily třikrát šablonu ptáčka na tvrdou čtvrtku a šablony vystřihaly. V krabici plné látky si každý našel kousky, které ho zaujaly a látku děti nastřihaly na malé kousky do mističek. Druhý den jsme ptáčky polepovali látkou, zobáky vymalovali oranžovou pastelkou a oko vystřihali z černého papíru. Třetí den jsme se pustili do krmítka, které měl každý předem předkreslený. Střechu děti polepovaly vatou a zbytek krmítka vymalovaly podle své fantazie. Předposlední den jsme dno krmítka potřeli lepidlem a posypali krmením pro ptáčky. Hotové ptáčky děti nalepovaly, dle jejich fantazie. Poslední den, když výtvořily zaschly, jsem společně udělali výzdobu v šatně, aby byly každému k nahlédnutí. Když nám během týdne v klubu zbyl čas, tak jsem s dětmi dělala suky se zimní tematikou, k přípravě k zápisu do první třídy. Suky byly zaměřené především na jemnou motoriku, vizuomotoriku a geometrické tvary. Pracovní listy si každý sám zakládá do svého portfólia, které může ve školce, ale i doma kdykoliv využít.

Opoledne si děti většinou hrají s tím, co nedohrály ráno. Na učitelský stůl vždy nakopíruju hromádku omalovánek, které se vztahují k danému tématu a děti ví, že si je

kdykoliv mohou vzít. Děti si v odpoledních činnostech mohou vzít cokoli ke stolečkům, na koberec už stavebnice nevytahujeme, ale dávám dětem možnost hraní pohybových her a činností, které mám předem připravené. Tento týden jsem dětem nabízela aktivity z nabídky a inspirace činností pro paní učitelky. Využili jsme tyto aktivity: Ty medvěde chlupatý, Vrabec sedí na trůně, Zajíček ve své jamce, s některými dětmi jsem se naučila píseň a k tomu taneček Vrabec a sýkorka. Většinou se k nám přidala většina dětí. Byla to nabídka, kterou děti mohly ale nemusely využít.

Evaluace:

Musím se přiznat, že jsem se zpočátku bála pracovat se smíšenou skupinou dětí. Nakonec jsem ale ráda za tuto šanci si vyzkoušet také něco jiného. Starší děti bez pobízení dospělého pomáhají mladším dětem, ať už jsou to jejich sourozenci nebo nikoliv. Bylo pro mne obtížné vymýšlet takové činnosti, abych vyšla vstříc všem a ano ještě se to někdy nepodaří, ale chybami se člověk učí a tak k tomu přistupuji i já sama. Pokud vidím, že při pohybové hře Zajíček ve své jamce se starší děti začínají trochu nudit, dám doprostřed kruhu zajíčků víc najednou, aby hra byla rychlejší, všichni se vystřídali a my mohli přejít k jiné aktivitě. Také se stalo, že mě v danou chvíli nic kloudného nenapadlo a tak jsem se zeptala dětí, jak by to udělaly, aby byly všichni spokojení. A vždy jsme se dostali k nějakému konci, kde byla upokojena všechna přání dětí. Při pohybové hře Vrabec sedí na trůně se nestihly vystřídat všechny děti a byly z toho zklamané, společně jsme se tedy domluvili na tom, že napíšu lísteček, abychom další den nezapomněli dohrát tuto hru. Během praxe jsem přišla na to, že je lepší hodně se ptát dětí, než vymýšlet řešení sama. Víím tak, co si děti přejí a jaké potřeby chtějí uspokojit. Vycházky se vydařily v tom, že si děti samy vyzkoušely, jak je to těžké, ale zároveň krásné pomáhat druhým a že to nemusí být hned, ale může to trvat i několik měsíců. Nejprve si zásoby musely střídat, potom je samy odnosily na místo, které si vybraly, ve školce jsme o tom diskutovali a nakonec jsme naplánovali stejnou cestu, (kterou podnikneme za několik dní), abychom zjistili, jestli zvířátka našla potravu. Při přípravě krmítek s ptáčky si děti samy vybíraly, jaký materiál použijí, samy si ho musely připravit (nastříhat), sháněli jsme krmení pro ptáčky a přemýšleli jsme o tom, jak může být krmítko barevné apod. Stříhání papíru dětem nedělalo žádný problém, ale při stříhání látky se to většině předškoláků nedařilo. Na stříhání toho materiálu nebyly děti moc zvyklé a tak byly překvapené, že to nejde tak

lehce. Látku jsem jim proto nastříhala na pruhy, aby se jim lépe pracovalo. Děti ví, že udělaly mnoho dobrých skutků a vnímaly, jak se příroda proměňuje. Ptáčkové se nám odmění tím, že nám na jaře krásně zazpívají a zbaví nás škůdců, ale prozatím budeme zpívat my ptáčkům. Vzal vrabeček na taneček sýkorku... Ve čtyři hodiny odvádím děti do třídy žabiček, kde jsou až do skončení provozu mateřské školy.

